PEPFAR

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

RESPOND

pact
building local promise.

fhi360
THE SCIENCE OF IMPROVING LIVES

ЗДОРОВ'Я ПАРТНЕРА

ВТРУЧАННЯ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ДО ТЕСТУВАННЯ НА ВІЛ СТАТЕВИХ ПАРТНЕРІВ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ, ТА ЛЮДЕЙ, ЯКІ ВЖИВАЮТЬ НАРКОТИКИ

Посібник із впровадження

Київ – 2016

ЗДОРОВ'Я ПАРТНЕРА

Втручання щодо залучення до тестування на ВІЛ статевих партнерів людей, які живуть з ВІЛ, та людей, які вживають наркотики

ПОСІБНИК ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ

КИЇВ – 2016

Редакція – Проект USAID RESPOND

Автори:
Алла Бойко, Наталія Дмитришина,
Деніел Дарроу де Мора, Наталія Тюленєва

Літературний редактор:
Світлана Глущик

«Здоров'я партнера»: втручання щодо залучення до тестування на ВІЛ статевих партнерів людей, які живуть з ВІЛ, та людей, які вживають наркотики. Посібник із впровадження / А. Бойко, Н. Дмитришина, Деніел Дарроу де Мора, Н. Тюленєва. – К.: «Поліграф плюс», 2016. – 52 с.

ISBN

Втручання «Здоров'я партнера» розроблено з метою залучення статевих партнерів ЛЖВ та ЛЖВ, які вживають ін'єкційні наркотики, до послуг з консультування і тестування на ВІЛ. Посібник містить детальні рекомендації щодо того, як мотивувати ЛЖВ та ЛВІН залучати статевих партнерів до тестування на ВІЛ, розкривати свій ВІЛ-статус або статус людини, яка вживає ін'єкційні наркотики. Також посібник містить опис теорій, які лежать в основі підходів до консультування, та детальні рекомендації організації, яка планує запроваджувати таке втручання, щодо вимог до персоналу, місця роботи, співпраці з медичними закладами тощо.

Підготовлений посібник стане у пригоді соціальним працівникам, психологам, медичним працівникам та іншим фахівцям, які займаються питаннями профілактики ВІЛ та соціальною підтримкою ЛЖВ.

Друк цих матеріалів став можливим завдяки щирій підтримці Американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст публікації не обов'язково відображає точку зору USAID або Уряду США.

ПЕРЕДМОВА

Проект USAID RESPOND, спрямований на зменшення темпів поширення ВІЛ-інфекції серед ключових груп, впроваджується в Україні міжнародною організацією Пакт Інк. (Pact Inc.) у партнерстві з FHI360. Цілями Проекту є підвищення якості послуг у сфері ВІЛ-інфекції/СНІДу і посилення спроможності українських інституцій та організацій у наданні таких послуг.

Одне з основних завдань Проекту – посилення континууму ВІЛ-послуг для представників ключових груп. Протягом 2013–2016 років у межах Проекту здійснено адаптацію та пілотування низки ефективних поведінкових втручань, які сприяють посиленню континууму послуг. Ефективне поведінкове втручання (ЕПВ) – це метод або процедура надання певної послуги, що базується на поведінковій теорії та має ефективність, доведену в ході наукових досліджень. Кожне окреме втручання спрямовується на конкретну цільову групу та її поведінку стосовно ВІЛ-інфекції/СНІДу, поєднує ефективні підходи до навчання та формування навичок («рівний–рівному», аутріч, рольові ігри тощо).

Центри з контролю та профілактики захворювань США підтримали тестування, документування та розповсюдження понад 75 ЕПВ у сфері ВІЛ, більшість яких успішно адаптовано і впроваджено в усьому світі (www.effectiveinterventions.org). Проект RESPOND адаптував та пілотував в Україні низку поведінкових втручань для різних ключових груп, серед них: Street Smart – програма профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДУ та ІПСШ для підлітків груп ризику, Mpowerment – програма профілактики ВІЛ серед молодих ЧСЧ, Project Start – програма зниження ризику інфікування ВІЛ/ІПСШ/гепатитами для осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, «Сім кроків» – програма зниження інфікування ВІЛ/ІПСШ/вірусними гепатитами серед споживачів ін'єкційних наркотиків.

Крім того, у процесі розвитку ВІЛ-сервісу в Україні накопичився чималий досвід роботи з різними групами населення. Саме це стало передумовою для розробки локальних втручань, спрямованих на підтримку континууму ВІЛ-послуг. Такі втручання враховують як кращі світові практики та рекомендації, так і досвід України. Проектом RESPOND у співпраці з ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ» було розроблено кілька місцевих втручань, серед них втручання «Кроки до здоров'я», метою якого є профілактика передачі ВІЛ у середовищі ЛЖВ/СІН та формування прихильності до системи медичних послуг, у тому числі до активної диспансеризації з приводу лікування ВІЛ-інфекції. Посібник із впровадження втручання оприлюднено на сайті Проекту (www.respond.org.ua) у жовтні 2016 року.

«Здоров'я партнера» є ще одним втручанням, яке підготовлено для ЛЖВ на основі кращих світових практик: для його розробки було використано Пакет ресурсів з консультування у сфері ВІЛ для Азіатсько-Тихоокеанського регіону, підготовлений UNICEF, FHI360 та ВООЗ. Метою втручання є залучення статевих партнерів ЛЖВ до послуг з консультування і тестування на ВІЛ. Втручання складається з трьох індивідуальних консультацій, одна з яких спрямована на мотивацію ЛЖВ привести свого статевого партнера на тестування, а дві інші – на статевого партнера ЛЖВ з метою його мотивації до тестування на ВІЛ і турботи про власне здоров'я. Це втручання також передбачає залучення до тестування на ВІЛ статевих партнерів людей, які вживають ін'єкційні наркотики. Посібник із впровадження втручання в електронному вигляді доступний на сайті Проекту (www.respond.org.ua) і на Національному порталі стратегічної інформації у сфері протидії ВІЛ/СНІДу (hiv.ucdc.gov.ua).

Втручання пройшло півторарічне пілотування на базі низки неурядових організацій: благодійної організації «Світло надії», Чернігівського, Черкаського, Дніпропетровського, Криворізького, Миколаївського відділень Всеукраїнської мережі ЛЖВ, благодійного фонду «Все можливо» (м. Мелітополь Запорізької області) та благодійної організації «Разом за життя» (м. Одеса). Результати пілотування втручання засвідчили, що ми подолали чимало труднощів і досягли значних успіхів у наданні послуг його клієнтам: за період з жовтня 2015 по вересень 2016 років серед понад 3630 статевих партнерів ЛЖВ, які пройшли тестування на ВІЛ, було виявлено понад 410 позитивних результатів, що становить частоту виявлення 11%. Втручання «Здоров'я партнера» стало частиною нового проекту з підтримки сайтів АРТ, спрямованого на посилення континууму послуг на цих сайтах, який буде впроваджуватися у восьми регіонах України з жовтня 2016 до вересня 2017 р.

Ми дуже вдячні партнерським організаціям за співпрацю та їхню відданість роботі з людьми, які живуть з ВІЛ, а також за конструктивний зворотний зв'язок, який ми отримували впродовж пілотування втручання.

Бажаємо успіхів у знайомстві з програмою «Здоров'я партнера»!

Команда Проекту RESPOND

INTRODUCTION

Pact Inc. implements the USAID-funded Ukraine RESPOND Project, aimed at reducing transmission of HIV among key populations, in Ukraine in partnership with FHI 360. The objectives of the program are to improve the quality of HIV/AIDS services as well as strengthen the capacity of Ukrainian institutions and organizations to deliver quality HIV/AIDS programs.

One of the key objectives of the Project is to improve the continuum of HIV services for key populations including people who inject drugs. Between the years of 2013-2016, RESPOND adapted and piloted a number of effective behavioral interventions, which focused on strengthening the continuum of services. An effective behavioral intervention (EBI) is a method or procedure of delivery of certain service based on behavioral theory that has been proven effective through research studies. Each specific intervention is targeted toward specific behaviors as well as particular target populations; intervention combines effective and structured approaches to learning and skills development (e.g. "peer to peer", outreach, role playing, etc.).

The US Centers for Disease Control and Prevention supported the rigorous research, documentation and distribution for more than 75 EBIs, many of which have been successfully adapted to local contexts and implemented worldwide (www.effectiveinterventions.org). RESPOND Project has adapted and piloted a number of behavioral interventions for various key populations in Ukraine: Street Smart – HIV/AIDS and STI prevention program for at-risk adolescents, Mpowerment – HIV prevention program for young MSM, Project Start – program aimed at reducing risk of HIV/STI/hepatitis for people who returned from places of imprisonment, Seven Steps – program aimed at prevention of HIV, STI, and viral hepatitis among active injecting drug users.

Moreover, Ukraine has accumulated considerable experience in working with different groups while development of HIV services. This became the basis for the development of local interventions aimed at supporting the continuum of HIV services. Such interventions combine best world practices and recommendations as well as Ukraine's experience.

RESPOND Project together with All-Ukrainian Charitable Organization "All-Ukrainian Network of PLHIV" developed several local interventions, including "Steps towards Health" aimed at prevention of HIV among PLHIV/PWID and development of adherence healthcare services system, including active medical examination on HIV treatment. Intervention guide was published on Project web-site (www.respond.org.ua) in October 2016. "Partner's Health" is another intervention developed for PLHIV using world best practices. This intervention is based on HIV counselling resource package for the Asia-Pacific prepared by UNICEF, FHI360 and WHO. The aim of the intervention is to enroll PLHIV sexual partners in HIV counselling and testing services. Intervention consists of three individual counselling sessions: one session is aimed PLHIV to motivate them to enroll their sexual partners for testing, the other two – at PLHIV sexual partners in order to motivate them for HIV testing and taking care of their health. This intervention also presupposes enrollment in HIV testing of sexual partners of people who inject drugs. Electronic intervention guide is available at Project web-site (www.respond.org.ua) and the National Portal of Strategic Information related to HIV/AIDS (hiv.ucdc.gov.ua)

The intervention was piloted over eighteen months by several NGOs: the charitable organization "Svitlo Nadii", Chernihiv, Cherkasy, Dnipropetrovsk, Kryvyi Rih, Mykolayiv branches of All-Ukrainian Network of PLHIV, Charity Fund "Vse Mozhlyvo" (Melitopol, Zaporizhia oblast) and charitable organization "Razom za Zhyttia" (Odesa). Results from intervention piloting demonstrate that we have overcome many difficulties and achieved considerable success in providing services to clients: within the period of October 2015 – September 2016 among 3 630 PLHIV sexual partners tested for HIV more than 410 positive results were detected that equals to 11% detection rate. "Partner's Health" intervention has become a part of new project on supporting ART sites aimed at strengthening the continuum of services provided by local ART sites. This project will be implemented in eight regions of Ukraine starting from October 2016 till September 2017.

We are grateful to all the partner organizations for their cooperation and their commitment to working with people who inject drugs and for the constructive feedback we received during the intervention piloting.

Good luck in getting acquainted with the "Partner's Health" program!

RESPOND Project team

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 3

ПОСІБНИК ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ 6

Вступ. Загальний огляд втручання 6
Теоретичне підґрунтя 10
Основні елементи 12
Вимоги до організації, яка впроваджує втручання «Здоров'я партнера» 13
Базові комунікативні навички консультанта 14
Гендерна чутливість 16

ОПИС СЕСІЙ 18

Сесія 1. Важливість розкриття ВІЛ-статусу партнерові та підготовка до розкриття статусу 19
Сесія 1 для ЛЖВ (у тому числі ЛВІН) 19
Сесія 1 для ЛВІН 26
Сесія 2. Мотиваційне консультування статевого партнера ЛЖВ, у тому числі ЛВІН, щодо проходження тестування 34
Сесія 3. Стратегія турботи про власне здоров'я 38

ДОДАТКИ 42

Додаток 1. Вхідна анкета клієнта програми 43
Додаток 2. Інформована згода про надання послуг клієнтові програми 44
Додаток 3. Форма прийняття збалансованих рішень 45
Додаток 4. Вхідна анкета клієнта-партнера програми 46
Додаток 5. Інформована згода про надання послуг клієнту-партнеру програми . . . 47
Додаток 6. Дозвіл на надання особистої інформації 48
Додаток 7. Бланк перенаправлення 49
Додаток 8. Інструкція «Як користуватись презервативом» 50

Вступ. Загальний огляд втручання

З огляду на той факт, що джерелом усіх нових випадків інфікування ВІЛ є інші інфіковані особи, важливою та ефективною є стратегія, спрямована на роботу з людьми, які живуть з ВІЛ (ЛЖВ), з метою тестування їхніх статевих партнерів та лікування тих, хто є інфікованим. Це стосується і статевих партнерів людей, які вживають ін'єкційні наркотики (ЛВІН), незалежно від їхнього статусу. Існують докази того, що активна програма повідомлення партнерів може ідентифікувати велику кількість ВІЛ-позитивних людей, які раніше не знали про свій статус.

МЕТОЮ ВТРУЧАННЯ «ЗДОРОВ'Я ПАРТНЕРА» Є:

1) ВИЯВЛЕННЯ І ЗАЛУЧЕННЯ СТАТЕВИХ ПАРТНЕРІВ ЛЖВ ТА ЛВІН ДО ТЕСТУВАННЯ, ЛІКУВАННЯ ТА ІНШИХ ПОСЛУГ;
2) ПІДГОТОВКА/МОТИВАЦІЯ ДО ЛІКУВАННЯ ТИХ, ХТО ВИЯВИВСЯ ВІЛ-ПОЗИТИВНИМ;
3) ЗМЕНШЕННЯ ШКОДИ/ЗНИЖЕННЯ РИЗИКОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ТИХ, ЧИЇ РЕЗУЛЬТАТИ ТЕСТУВАННЯ Є НЕГАТИВНИМИ.

Окрім надання допомоги людям в отриманні інформації про їхній ВІЛ-статус та забезпечення для них доступності послуг у сфері ВІЛ, це втручання сприяє уникненню нових випадків інфікування та покращенню здоров'я і благополуччя ЛЖВ/ЛВІН та їхніх партнерів.

У рамках цього втручання **статевий партнер визначається** як особа, з якою клієнт протягом останніх 12 місяців мав статеві контакти без презерватива (оральний, анальний або вагінальний секс). Тривалість або тип таких стосунків (довготривалий, постійний або випадковий) менш важливі за ризик інфікування ВІЛ статевим шляхом.

Втручання складається з трьох сесій тривалістю 60-90 хвилин кожна. Кількість і графік сесій залежатимуть від згоди статевого партнера (партнерів) пройти консультування і тестування на ВІЛ. Перша сесія проводиться з ВІЛ-позитивним клієнтом, дві наступні – зі статевим партнером або з обома в парі, якщо партнер не заперечує.

Переваги цього втручання:

- ❑ Надання підтримки клієнтам з числа ЛЖВ та ЛВІН з метою розуміння ними особливостей життя з ВІЛ, побудови здорових стосунків, а також зменшення ризику інфікування їхніх статевих партнерів.
- ❑ Сприяння безпечному розкриттю клієнтом свого ВІЛ-позитивного статусу статевому партнерові.
- ❑ Виявлення ВІЛ-позитивних осіб серед клієнтів з невідомим статусом та забезпечення їх доступу до необхідних послуг (лікування, догляд та підтримка або зменшення шкоди).

Важливі зауваження щодо розкриття статусу

Безпечне розкриття ВІЛ-статусу є важливим елементом втручань, які впроваджуються серед статевих партнерів ЛЖВ. Розкриття статусу може допомогти партнерам взяти на озброєння більш безпечні сексуальні практики і знизити рівень інфікування ВІЛ. Крім того, це може забезпечити важливу емоційну та психологічну підтримку для ЛЖВ, що, в свою чергу, може сприяти високому рівню прихильності до прийому антиретровірусної терапії (АРТ) та участі в програмах профілактики і лікування ВІЛ. Але внаслідок стигми та необ'єктивної інформації розкриття статусу може мати негативні наслідки. Це втручання забезпечує інформування клієнта і формування в нього навичок більш ефективно та безпечно розкривати свій ВІЛ-статус, якщо він хоче це зробити.

ЛВІН з негативним ВІЛ-статусом у процесі залучення статевого партнера до тестування на ВІЛ розкривають свій статус споживача ін'єкційних наркотиків. Розкриття цього статусу є важливим етапом втручання на етапі мотивації партнера пройти тест і є не менш складним, ніж розкриття ВІЛ-статусу. Залучення статевих партнерів до тестування є метою цього втручання, але право та рішення з цього приводу залишається за клієнтом.

Точки входу до втручання

Втручання спрямовано не лише на тестування статевих партнерів, але й на весь континуум послуг. Воно включає визначення точок входу (місця залучення клієнтів), мотивацію клієнта привести свого статевого партнера на тестування, консультування партнера, його тестування і, в разі позитивного результату – залучення особи до системи надання послуг (взяття на диспансерний облік у центрі профілактики та боротьби зі СНІДом (центрі СНІДу) та перенаправлення до проектів з догляду та підтримки).

Для ефективного впровадження втручання необхідно проаналізувати можливі точки входу, тобто ті місця, де можна сконтактувати зі статевими партнерами ЛЖВ для залучення їх до послуг з тестування на ВІЛ.

Точками входу у втручання для статевих партнерів ЛЖВ можуть бути:

- база клієнтів НУО, яка надає послуги ЛЖВ;
- сайти АРТ і центри СНІДу;
- кабінети «Довіра» та інші підрозділи на базі медичних закладів, де надаються послуги з тестування на ВІЛ;

- сайти ЗПТ, де велика кількість клієнтів є ЛЖВ;
- протитуберкульозні лікарні, де особи з коінфекцією ВІЛ/ТБ отримують лікування;
- жіночі консультації, де вагітні жінки отримують послуги з тестування на ВІЛ і де можна залучити їхніх статевих партнерів до тестування на ВІЛ;
- інші медичні заклади та НУО, де пропонуються тестування на ВІЛ та послуги для ЛЖВ.

Точками входу для статевих партнерів ЛВІН можуть бути:

- пункти обміну шприців;
- сайти ЗПТ;
- мобільні амбулаторії;
- сайти АРТ і центри СНІДу;
- аптеки, де впроваджуються проекти для ЛВІН зі зменшення шкоди;
- приватні сайти ЗПТ/приватні клініки детоксикації;
- проекти зі зменшення шкоди для ЛВІН, які є секс-працівницями;
- проекти з кейс-менеджменту для ЛВІН;
- інші медичні заклади та НУО, де пропонуються тестування на ВІЛ та послуги для ЛВІН.

Структура втручання

Втручання складається з трьох індивідуальних консультацій (або консультацій пари, якщо партнери приходять удвох) тривалістю 45 хвилин кожна.

Перша сесія проводиться з ЛЖВ або ЛВІН і спрямована на мотивацію цієї особи залучити статевого партнера до послуг з тестування. У випадку консультування людини з ВІЛ-позитивним статусом консультант визначає, чи мав клієнт досвід розкриття статусу, обговорює переваги та ризики розкриття статусу і проводить рольову гру з клієнтом для його підготовки до розкриття статусу. Якщо клієнт хоче привести декількох партнерів, визначаються відповідні час і місце для залучення цих партнерів.

Якщо клієнт є ЛВІН, то протягом першої сесії консультант з'ясовує, чи знає клієнт свій ВІЛ-статус. Якщо клієнт-ЛВІН є позитивним, то протокол консультування є таким самим, як і для статевих партнерів ЛЖВ. Якщо ЛВІН є негативним, то консультант мотивує його привести свого статевого партнера для проходження тестування. Консультант також дізнається, чи був у клієнта досвід розкриття свого статусу як споживача ін'єкційних наркотиків статевому партнерові, обговорює ризики та переваги розкриття статусу, а також проводить рольову гру для підготовки до розкриття статусу. Якщо ЛВІН не знає свого статусу (ніколи не тестувався або тестувався більше 6 місяців тому), консультант мотивує клієнта пройти тест на ВІЛ. Якщо клієнт отримує позитивний результат, консультант надає йому психологічну підтримку для прийняття статусу і після цього мотивує його залучити статевого партнера до втручання.

Друга сесія – це індивідуальна консультація зі статевим партнером ЛЖВ або ЛВІН, щоб мотивувати його/її пройти тест на ВІЛ. Клієнт, який залучив свого статевого партнера, може бути присутній на консультації, якщо обоє не заперечують. Після завершення сесії визначається місце тестування, яке може бути доступне на базі НУО або на базі медичного закладу. Узгоджується питання про те, чи будуть супроводжувати клієнта до місця тестування, чи він самостійно відвідає місце тестування.

Третя сесія проводиться після того, як партнер пройшов тест на ВІЛ та отримав результати тестування. На ній також може бути присутнім клієнт, який привів партнера, якщо останній не заперечуватиме проти цього. Завданням сесії є вироблення стратегії турботи про своє здоров'я відповідно до результатів тестування. Якщо результат негативний, то з клієнтом обговорюють стратегію збереження статусу негативним і профілактичні стратегії для дискордантної пари. Якщо результат тесту є позитивним, то клієнту надається підтримка у прийнятті статусу і плануються подальші кроки щодо взяття на облік у медичному закладі.

Після третьої сесії соціальний працівник має переконатися, що ВІЛ-позитивний партнер став на облік у медичному закладі. Для цього здійснюють безпосередній супровід особи або (якщо особа

наполягає на самостійному відвідуванні медичного закладу) використовують бланк перенаправлення. У цьому випадку соціальний працівник відстежує рух ВІЛ-позитивного партнера за допомогою бланку перенаправлення, який отримує від медичного працівника, що здійснював узяття на облік. Усі ВІЛ-позитивні партнери спрямовуються до проектів з догляду та підтримки та інших послуг у разі потреби.

Тестування на ВІЛ

Тестування на ВІЛ може проводитися або на базі НУО, або на базі медичного закладу. На базі НУО проводяться консультування і скринінг на ВІЛ за допомогою швидких тестів. У випадку позитивного скринінгового тесту НУО переадресовує або супроводжує клієнта до медичного закладу для підтверджувального тестування.

У медичному закладі клієнт може пройти скринінг двома швидкими тестами, якщо вони наявні, або з використанням методу ІФА:

- Швидкі тести: якщо результати двох швидких тестів є позитивними, проводиться забір крові для підтверджувального тесту методом ІФА для взяття на облік.
- Тестування методом ІФА (якщо відсутні швидкі тести): проводиться забір крові під час візиту до медичного закладу, результат якого буде готовий орієнтовно через 1-4 тижні. Якщо результат позитивний, то здійснюється другий забір крові для підтверджувального тесту з метою взяття клієнта на облік. Згідно з цією схемою, клієнт має відвідати медичний заклад двічі, при цьому фінальний результат тестування буде доступний через 2-8 тижнів.

Схема втручання «Здоров'я партнера»

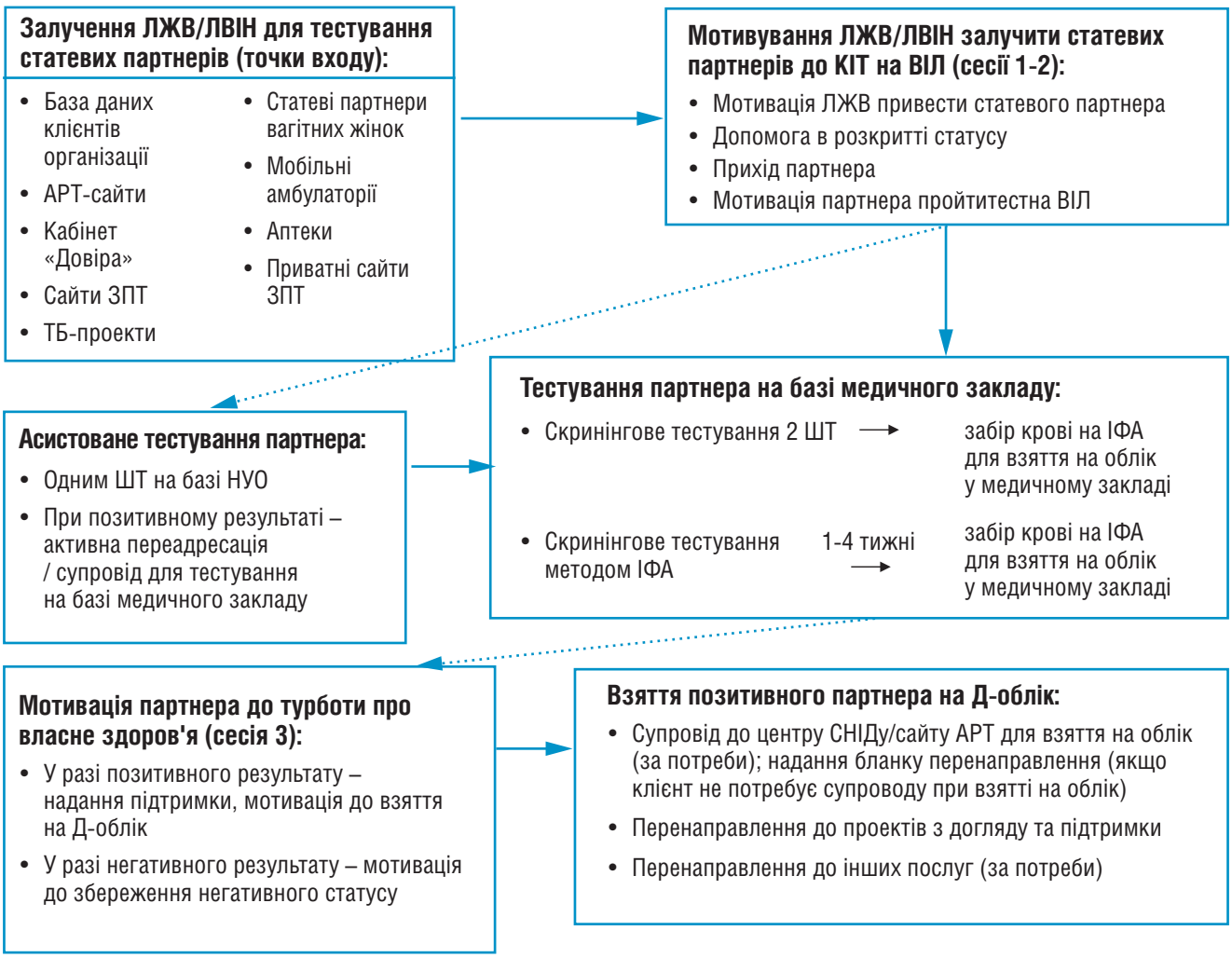

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Теоретичне підґрунтя описує теоретичні моделі й підходи, які формують внутрішню логіку втручання. Транстеоретична модель зміни поведінки є основною теорією, на якій будується втручання.

Транстеоретична модель зміни поведінки

Згідно з цією моделлю зміни поведінки, яку розробив Джеймс Прочаска та його колеги, зміни є динамічними, тривають певний проміжок часу і мають п'ять стадій.

П'ять стадій процесу зміни поведінки

1. **Стадія переднаміру:** людина не визнає проблеми зі своєю поведінкою і, отже, не бажає її змінювати в найближчому майбутньому. Людина на цій стадії є «закритою», не має мотивації, зазвичай уникає інформації, обговорення або думок про цілеспрямовану поведінку щодо здоров'я. Наприклад, така людина вважає, що позитивні аспекти вживання наркотиків превалюють над негативними. На цій стадії люди зазвичай не відвідують лікувальних закладів, за винятком тих випадків, коли їх до цього примушують (наприклад, органи правопорядку або родичі). Висловлювання, які зазвичай ідентифікують тих, хто перебуває на цій стадії, можуть бути, наприклад, такі: «Що стосується мене, то в мене нема проблем», «Я вважаю, що в мене є певні недоліки, але не треба нічого змінювати» або «А навіщо щось змінювати?»
2. **Стадія наміру:** людина усвідомлює, що проблема існує, та серйозно розглядає зміни у своїй поведінці, але ще не прагне зробити будь-яких змін чи вдатися до якихось необхідних дій. Людина може надовго «застряти» на цій стадії, бо знає про переваги зміни поведінки, але їй бракує мотивації або самоефективності, щоб зробити ці зміни. Для цієї стадії характерні такі висловлювання: «Я бажаю змінити свою поведінку, але я не готовий це зробити», «Я збираюсь усе розповісти партнеру, але не готовий це зробити зараз».
3. **Стадія підготовки:** ця стадія поєднує намір змінити поведінку з першими кроками в цьому напрямі. На цій стадії людина перебуває в перехідному стані. Вона має намір змінити свою поведінку і, можливо, намагається це зробити, але їй бракує послідовності та/або успіху (вона дотримується нового типу поведінки не більше одного місяця). Спроби змінити поведінку, як правило, мають спорадичний та непослідовний характер, а отже, не досягають стадії дії. Наприклад, людина може сказати: «Я перестав використовувати спільний інструментарій для ін'єкцій, але інколи я користуюся спільними голками разом з моєю подругою, коли ми під кайфом», «Я починав натякати на розмову про статус, але не говорив про це відверто».
4. **Стадія дії:** людина вживає заходів, щоб змінити власну поведінку, досвід та оточення для подолання поведінкових ризиків. На цій стадії відбуваються явні зміни, що вимагають багато часу та енергії для досягнення певної мети, наприклад, зниження рівня вживання наркотиків або повної відмови від них. Людині на цій стадії вже вдалося змінити свою поведінку, і вона дотримується нового типу поведінки принаймні шість місяців. Цій стадії властиві такі висловлювання: «Я докладаю значних зусиль, щоб змінитися» та «Багато хто може лише говорити про зміни, але я справді змінююся».
5. **Стадія підтримки:** людина, як правило, закріплює переваги досягнутих змін у своїй поведінці і намагається запобігти рецидиву. Ця стадія не означає відсутності дій, а є продовженням попередньої. Тому на цій стадії учасники мають найвищий рівень самоефективності. У випадку хронічних поведінкових проблем ця стадія може тривати від шести місяців до невизначеного періоду часу після першої дії, спрямованої на зміну поведінки. Цій стадії притаманні такі висловлювання: «Головне зараз для мене – запобігти рецидиву вживання наркотиків» та «Мені, можливо, потрібна деяка підтримка, щоб закріпити вже досягнуті зміни».

Поняття «рецидив» має велике значення в транстеоретичній моделі зміни поведінки. Рецидив вважається нормальною стадією процесу зміни поведінки і може статися на будь-якій з п'яти вищенаведених стадій.

Чому при впровадженні втручання необхідно знати транстеоретичну модель зміни поведінки? Ця модель чітко демонструє зв'язок між стадією змін, на якій перебуває клієнт, і його готовністю/потребою розкрити свій статус партнерові. На стадії переднаміру (інша назва – передроздумів) клієнт буде не готовий говорити зі своїм партнером про тестування і, відповідно, розкрити статус. Важливо допомогти клієнтові просуватися колом змін (без тиску і примусу!), щоб прийти до усвідомленого рішення про відверту розмову з партнером. Втручання «Здоров'я партнера» містить ефективні та прості в застосуванні інструменти, які допоможуть клієнту рухатися до усвідомленого рішення.

Психологічні особливості переживання діагнозу ВІЛ-інфекції

Зіткнення з діагнозом ВІЛ-інфекції та необхідністю пожиттєво приймати ліки найчастіше є найсильнішим стресом для будь-якої людини та активізує різні психологічні реакції. Процес переживання ситуації хвороби складається з кількох закономірних фаз, які мають різні емоційні та когнітивні складові, тим самим зумовлюють необхідність організації взаємодії з пацієнтом відповідно до цих особливостей; отже, розуміння фаз переживання хвороби є важливим інструментом налагодження контакту.

Е. Кюблер-Росс встановила, що більшість пацієнтів проходить через п'ять основних стадій психологічної реакції:

1. Заперечення або шок.
2. Гнів.
3. Торг.
4. Депресія.
5. Прийняття.

1. **Фаза заперечення захворювання.** Вона дуже типова: людина не вірить, що в неї є потенційно смертельна хвороба. Пацієнт починає ходити від фахівця до фахівця, перевіряючи отримані дані, робить аналізи в різних клініках. В іншому варіанті він може відчувати шокову реакцію і взагалі більше не звертається до лікарні. В цій ситуації потрібно емоційно підтримати людину, але не треба змінювати цю установку, поки вона не заважає лікуванню.
2. **Фаза протесту.** Їй властиві виражені емоційні реакції агресії, спрямованої на лікарів, суспільство, родичів, гніву, нерозуміння причин хвороби: «Чому це трапилося саме зі мною?», «Як це могло статися?» У цьому випадку необхідно дати людині виговоритися, висловити всі свої образи, обурення, страхи, переживання, окреслити їй позитивну картину майбутнього.
3. **Фаза торгу.** Цій фазі притаманні спроби «виторгувати» якомога більше часу життя в різноманітних інстанцій, різке звуження життєвого обрію людини. Протягом цієї фази людина може звертатися до бога, використовувати різні способи продовжити життя за принципом: «Якщо я зроблю це, чи продовжить мені це життя?» У цьому випадку важливо надати людині позитивну інформацію. Надія і віра в успіх лікування є рятівним колом для хворої людини.
4. **Фаза депресії.** На цій фазі людина розуміє всю важкість своєї ситуації. У неї опускаються руки, вона припиняє боротися, уникає друзів, залишає звичні справи, усамітнюється та оплакує свою долю. В цей період у родичів виникає почуття провини. В такій ситуації потрібно дати людині впевненість у тому, що вона не самотня, її підтримують і за неї хвилюються. Можна вести розмови у сфері духовності, віри, а також психологічно підтримувати і родичів пацієнта.
5. **Фаза прийняття.** П'ята стадія – це найбільш раціональна психологічна реакція, хоча до неї доходить далеко не кожен. Хворі мобілізують свої зусилля, щоб, незважаючи на захворювання, продовжувати жити з користю для близьких.

Перераховані фази не завжди йдуть у наведеному порядку. Хворий може зупинитися на якійсь із них або навіть повернутися на попередню. Але знання цих фаз необхідне для правильного розуміння того, що коїться в душі людини, яка стикнулася з важкою хворобою, і вироблення оптимальної стратегії взаємодії з нею. Ці реакції є закономірною реакцію на переживання горя. Їх необхідно враховувати при роботі як з клієнтом, так і з його статевими партнерами.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ

Основні елементи – це важливі аспекти втручання, які впливають на його ефективність. Вони роблять втручання унікальним, тому їх не можна ігнорувати, доповнювати або змінювати.

1. **Індивідуальне консультування**

   Мотиваційне, дотестове та інші форми індивідуального консультування щодо специфічних тем є основним способом взаємодії з клієнтом. За згодою клієнта деякі сесії проводяться за участю обох партнерів. Консультування вимагає добре підготовленого персоналу та окремого приміщення для забезпечення конфіденційності.

2. **Забезпечення конфіденційності для клієнтів та їхніх партнерів**

   Це умова безпеки, принцип, який визначає, що інформацію, отриману від клієнтів, не може бути передано стороннім особам (без бажання та письмового дозволу клієнта). Організація встановлює правила збереження інформації про клієнтів і правила ознайомлення з нею. Теми, які обговорюються в ході впровадження втручання, в більшості випадків є глибоко інтимними, вимагають такту і обережності від консультанта.

3. **Добровільність участі**

   Клієнти та їхні статеві партнери беруть участь у втручанні тільки добровільно. Розкриття статусу і залучення статевих партнерів (а також визначення кількості партнерів, яких буде залучено) – це право клієнта. Команда, яка реалізує втручання, докладає максимум зусиль, щоб забезпечити мотивовану та активну участь клієнтів та їхніх статевих партнерів, підтримати їх у прийнятті усвідомленого рішення. Необхідно, щоб клієнт усвідомлював, що:

   - участь у втручанні є добровільною;
   - можна відмовитися відповідати на будь-яке запитання, якщо він не бажає давати відповідь;
   - він має право в будь-який момент вийти з програми без будь-яких наслідків для себе.

4. **Використання рольових ігор для формування навичок розкриття статусу**

   Рольові ігри є одним з основних елементів втручання, а також однією з найкращих можливостей для формування навичок ефективної поведінки. Рольові ігри дозволяють сформувати й закріпити навички конструктивного спілкування, розкриття статусу, визначити ресурси клієнтів та їхні обмеження.

5. **Послуги з тестування на ВІЛ**

   Додатково до консультування клієнти отримують доступ до послуг з тестування на ВІЛ, які надаються або на базі НУО у формі самотестування з використанням швидких тестів, або на базі медичного закладу. Для проведення тестування в НУО необхідно мати швидкі тести та спеціально підготовлений персонал, а також забезпечити ефективне перенаправлення або супровід клієнта до медичного закладу для скринінгу чи підтверджувального тесту.

6. **Перенаправлення до різних послуг**

   Перенаправлення в цьому втручанні відрізняється тим, що потребує більшої участі персоналу, який його здійснює. Ця участь передбачає визначення конкретної контактної особи в організації, до якої здійснюється перенаправлення, щоб надати цю інформацію клієнтові. Команда повинна максимально сприяти можливості клієнта пройти тестування на ВІЛ, а також отримати інші необхідні послуги, включаючи лікування, догляд і підтримку. В разі потреби організація повинна супроводжувати клієнта до місця надання послуг, щоб переконатися, що клієнт отримав послугу.

7. **Навчання з питань користування презервативами і надання презервативів**

   Одним із завдань втручання є формування навичок зменшення ризику, в тому числі – користування презервативами. Команда забезпечує достатню кількість презервативів на кожну індивідуальну сесію.

ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКА ВПРОВАДЖУЄ ВТРУЧАННЯ «ЗДОРОВ'Я ПАРТНЕРА»

Перш ніж розпочати втручання, переконайтеся, що ваша організація може забезпечити такі умови:

1. **Підготовлений персонал**

   Організація повинна мати відповідний персонал. Працівники, які залучатимуться до роботи, повинні добре орієнтуватися в питаннях ВІЛ-інфекції/СНІДу, таких як профілактика, шляхи передачі, лікування; бути обізнаними щодо мережі організацій, які надають послуги у сфері ВІЛ-інфекції/СНІДу в громаді. Залучений до програми персонал обов'язково має пройти відповідне навчання. Хороші комунікативні навички і базові навички консультування є критично важливими для соціальних працівників, залучених до впровадження цього втручання. Нижче наведено деякі поради щодо базових навичок консультування.

2. **Приміщення**

   Для виконання роботи організація повинна мати відповідне приміщення, де соціальний працівник-консультант міг би проводити консультування клієнтів. Приміщення має відповідати таким вимогам: безпечність для клієнта, конфіденційність, зручність (клієнт не повинен витрачати багато часу та інших ресурсів, щоб потрапити на консультацію).

3. **Перенаправлення**

   Перенаправлення є критично важливим для цього втручання, оскільки статеві партнери клієнтів мають пройти тестування і консультування на базі медичного закладу, а також отримати додаткові послуги, зокрема з репродуктивного здоров'я, якщо це потрібно. Тому організація повинна мати міцні зв'язки з різними соціальними та медичними службами як на рівні керівництва, так і на рівні працівників. Співпраця з партнерськими організаціями необхідна для забезпечення ефективного перенаправлення клієнтів.

4. **Забезпечення ресурсами**

   Втручання вимагає забезпечення партнера презервативами та заохоченнями для проходження тестування. Організація повинна забезпечити достатню кількість презервативів. Варто надавати їх у достатній кількості (стільки, скільки партнер візьме) на двох консультаціях, які передбачається провести з ним. Для визначення потреби у презервативах можна відштовхуватися від розрахунку 10 штук на одну особу на одну консультацію.

   Під час другої сесії з партнером, коли він приходить для обговорення результатів тестування, консультант повинен надати заохочення за проходження тестування. Ми рекомендуємо, щоб це були невеликі за сумою винагороди. Це можуть бути картки поповнення мобільного зв'язку на невелику суму (50 грн).

5. **Проведення супервізії**

   У зв'язку з тим що консультування потребує від персоналу емоційного залучення до проблем клієнтів, було б доцільно забезпечити персонал психологічною підтримкою супервізора. Це може допомогти співробітникам знайти відповіді на деякі прояви поведінки їхніх клієнтів та отримати консультацію щодо своїх дій у таких ситуаціях. Рекомендовано проводити щонайменше групову супервізію працівникам, залученим до втручання, а за наявності відповідної можливості – й індивідуальну. Проведення супервізій з персоналом буде профілактикою вигорання, з одного боку, і сприятиме більш якісному наданню послуг – з іншого боку. Супервізію може проводити координатор проекту/напряму не рідше одного разу на місяць.

БАЗОВІ КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ КОНСУЛЬТАНТА

Мова тіла

- Зоровий контакт з клієнтом, особливо коли обговорюються делікатні питання.
- Консультант має сидіти поруч з клієнтом, а не через стіл.
- Консультант має сидіти на культурно відповідній відстані обличчям до клієнта.
- Консультант має сидіти в невимушеній, але професійній позі (бути не надто формальним, але й не надто неформальним).
- Консультант не повинен відволікатися, дивитись на годинник або відповідати на телефонні дзвінки чи щось інше, коли клієнт розмовляє з ним.

Невербальні навички (важливо те, як це говориться)

- Консультант не повинен відповідати клієнтові таким чином, щоб демонструвати своє розчарування або незадоволення: наприклад, він не повинен бурчати, зітхати чи стогнати.
- Консультант не повинен насміхатися чи демонструвати подив, коли клієнт говорить щось таке, що його бентежить.
- Консультант повинен говорити спокійно (не надто владно або директивно).

Вислуховування та розуміння клієнта

Перефразування означає переказ своїми словами основного змісту, суті того, що сказав клієнт. Клієнт каже: «Я відчуваю себе таким безпорадним. Я не можу зробити хатні справи, вчасно відвести дітей до школи або навіть приготувати їжу. Я не можу робити те, що моя дружина». Після чого консультант може сказати: «Ви просто втомилися від необхідності робити речі, які Вам не треба було робити в минулому, коли була жива Ваша дружина».

Відображення емоції – це процес, аналогічний до перефразування, але акцент у ньому робиться на емоціях клієнта. Наприклад, клієнтка каже: «Я не знаю, що робити. До смерті мого чоловіка я обіцяла йому, що буду піклуватися про його матір усе життя. Але в мене більше немає сил. Я не можу організуватися. Він знав, що ми з його матір'ю не дуже ладнаємо між собою і що наша ситуація буде складною. Чому він помер і залишив мене в цьому безладі?» Після чого консультант може сказати: «Здається, зараз Ви відчуваєте себе безпорадною, але в той же час Ви відчуваєте провину і навіть гнів через Вашу обіцянку своєму чоловікові».

Зверніть увагу на те, як ставити запитання

Закриті запитання: на них дається лише проста відповідь – «Так» або «Ні», наприклад: «Чи займаєтеся Ви безпечним сексом?» Таке запитання може ввести клієнта в оману. Клієнт може сказати: «Так», – але те, що він вважає безпечним сексом, може відрізнятися від того, що вважає безпечним консультант.

Не використовуйте навідні запитання: наприклад, коли консультант говорить клієнтові те, що хотів би почути, наприклад: «Чи завжди Ви використовуєте презерватив?» Як правило, коли клієнтові ставлять такі запитання, він може дати неточні відповіді або намагатиметься догодити консультантові.

Використовуйте відкриті запитання, які починаються зі слів «Як», «Що», «Де», наприклад: «Багато клієнтів має проблеми з використанням презервативів. Які у Вас проблеми з цим?» Такі запитання дають можливість клієнтові пояснити або описати певну ситуацію.

Використовуйте паузи, мовчання – не говоріть забагато. Мовчання є важливим, оскільки дає клієнтові:

- час подумати над тим, що сказати;
- можливість пережити свої почуття;
- можливість продовжити розмову у власному темпі;
- час подолати амбівалентність своїх почуттів і поділитися своїми думками; та
- свободу вибору щодо того, чи продовжувати спілкування.

ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ

Гендерна нерівність є однією з основних рушійних сил епідемії СНІДу. Різні атрибути і ролі, які суспільство визначає для чоловіків та жінок, багато в чому визначають і ті можливості, які в них є, щоб захистити себе від ВІЛ-інфекції та впоратися з її наслідками.

Гендерна нерівність іде поряд із соціальною, культурною, економічною і політичною нерівністю, причому всі ці фактори нерівності зачіпають жінок та чоловіків різного віку.

Соціальні та культурні фактори

- Подвійні стандарти для чоловіків та жінок щодо моделей статевої поведінки: «виправдання» множинних і незахищених статевих контактів у чоловіків і засудження подібної поведінки серед жінок.
- Ідеологія вірності, любові і довіри в шлюбі / стабільних відносинах часто веде до відмови від використання презерватива. Ініціатива його використовувати (не пов'язана з фактом зради) може призвести до кризи, а без використання презерватива партнери, особливо жінки, зазнають ризику інфікування ВІЛ.
- Маскулінність традиційно асоціюється з ризикованою поведінкою, агресією та зневагою до можливих руйнівних наслідків поведінки, що:
  - зумовлює практику небезпечної статевої поведінки у чоловіків;
  - утримує чоловіків від обговорення почуттів та проблем, пошуку інформації/допомоги;
  - виправдовує сексуальне насильство (що підвищує ризик інфікування ВІЛ для жінки).
- Необізнаність дівчат у питаннях сексуальності і статевих відносин вважається ознакою їхньої цноти і незайманості, але насправді проблема полягає в тому, що дівчата мають обмежений доступ до отримання інформації та навичок.
- Жінки приймають на себе основний тягар догляду за хворими на СНІД, що сприймається як «природна» роль жінки.

Біологічні фактори

Під час будь-якого незахищеного гетеросексуального статевого контакту жінки більше за чоловіків сприйнятливі до ВІЛ-інфекції внаслідок:

- більшої площі слизової оболонки;
- більшої кількості рідини, що передається від чоловіка жінці;
- більшої концентрації вірусу в чоловічій спермі;
- мікророзривів, які можуть виникнути у вагінальних тканинах при проникаючому статевому контакті.

Репродуктивне здоров'я

- Рівень статевих гормонів (прогестерону та естрогену) може впливати на взаємодію АРВ-препаратів та інших ліків: специфічні інгібітори протеази можуть впливати на рівень гормонів в оральних контрацептивах.
- ВІЛ-позитивні жінки можуть зазнавати примусових абортів або тиску щодо своєї вагітності.
- ВІЛ-позитивний чоловік може стати батьком, тільки ризикуючи інфікувати матір майбутньої дитини і саму дитину.

Дослідження свідчать, що існує велика кількість перешкод, з якими стикаються ЛЖВ, а особливо жінки, коли розкривають свій статус друзям, сім'ї і (що найважливіше) – статевому партнерові.

Ці перешкоди включають страх бути покинутою партнером і втрати економічної підтримки, страх дискримінації і страх насильства, страх засмутити членів сім'ї і страх провини. Одним з негативних результатів тестування на ВІЛ та розкриття ВІЛ-статусу партнерові може бути фізичне насильство стосовно жінок. Адже часто розкриття результатів тестування на ВІЛ може являти собою додатковий тригер для фізичного насильства над жінкою в тих стосунках, які вже до того базувалися на насильстві. І хоча в абсолютній більшості випадків під час розкриття статусу жінки отримують підтримку та розуміння партнера, втручання «Здоров'я партнера» враховує особливу вразливість жінки у розкритті її статусу чоловікові. Соціальний працівник має переконатися в тому, що наявні стосунки жінки з партнером можуть бути базою для відвертої та чесної розмови про її статус. Прийняття рішення про розкриття статусу та попередження партнера залишається за жінкою, соціальний працівник повинен докласти всіх зусиль, щоб максимально підготувати її до цієї розмови, проаналізувати ризики та переваги розкриття статусу партнерові.

Гендерна чутливість – це визначення та уникнення проблем нерівності, дискримінації за статевими ознаками стосовно і чоловіків, і жінок у всіх різноманітних проявах.

Реалізація програми «Здоров'я партнера» з позиції гендерної чутливості можлива з урахуванням таких факторів:

- ❑ залучення до втручання клієнтів за принципом гендерної збалансованості, коли можлива кількісна рівновага чоловіків та жінок, рівні права участі в програмі без надання переваги окремій статі;
- ❑ відмова організації від гендерних стереотипів у підходах як до підбору персоналу проекту, так і до роботи з клієнтами (на зразок: «З жінками працювати легше», «Чоловіки менше дослухаються до порад і складніше змінюють поведінку»);
- ❑ урахування фізіологічних, соціальних та психологічних особливостей, потреб та шляхів рішення проблем чоловіків та жінок, які живуть з ВІЛ/СНІДом, при реалізації програми;
- ❑ забезпечення рівних прав та можливостей доступу до інформації, профілактики, лікування, ресурсів та послуг у втручанні та громаді для всіх клієнтів.

Інакше кажучи, під час реалізації втручання організація бере на себе такі зобов'язання:

«Діяльність програми «Здоров'я партнера» однаково впливатиме на чоловіків та жінок. За результатами реалізації проекту не виникатиме жодних значних гендерних розбіжностей, оскільки вплив проекту однаковий як на чоловіків, так і на жінок. _____ (назва організації) *забезпечуватиме однакову підтримку чоловіків та жінок під час впровадження втручання, а також врахування гендерної обізнаності та гендерної динаміки у всій своїй діяльності. Наскільки можливо,* _____ (назва організації) *буде намагатися включати чоловіків та жінок у всі аспекти програми, зокрема участь у зустрічах зацікавлених сторін, тренінги та інші заходи. Програма забезпечуватиме: 1) однакові можливості для чоловіків та жінок, а також однакове та недискримінаційне ставлення до них; 2) врахування широкомасштабного суспільного, політичного та економічного впливу відмінностей у гендерних ролях».*

ОПИС СЕСІЙ

СЕСІЯ 1. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗКРИТТЯ ВІЛ-СТАТУСУ ПАРТНЕРОВІ ТА ПІДГОТОВКА ДО РОЗКРИТТЯ СТАТУСУ

Стисле узагальнення змісту сесії: на цій сесії консультант вітає клієнта у втручанні, робить огляд змісту і завдань втручання, отримує згоду клієнта на участь та аналізує його досвід щодо розкриття ВІЛ-статусу.

Сесія 1 може проводитися за двома сценаріями, один з яких розрахований на ЛЖВ, у тому числі ЛВІН, інший – на ЛВІН, яка не знає свого статусу. В описі сесії ці два сценарії наводяться послідовно один за одним.

Сесія 1 для ЛЖВ (у тому числі ЛВІН)

Завдання сесії

- ❑ З'ясувати, чи має клієнт досвід розкриття статусу партнерові або комусь іншому.
- ❑ Обговорити з клієнтом переваги розкриття ВІЛ-статусу.
- ❑ Якщо клієнт погоджується, запросити партнера до консультування і тестування на ВІЛ (індивідуального чи в парі).
- ❑ Підготувати клієнта до розкриття статусу через рольові ігри та вправи.

Ключові настанови сесії

«Захисти себе і свого партнера! / Потурбуйся про здоров'я свого партнера!»
«Розкриття ВІЛ-статусу партнерові допомагає зміцнити довіру один до одного».

План сесії

1. Привітання та огляд сесії – 5-10 хвилин.

Частина А. Досвід розкриття статусу

2. Обговорення з клієнтом досвіду розкриття статусу – 15 хвилин.
3. Мотивація клієнта до розкриття статусу партнерові – 15 хвилин.

Частина Б. Прийняття рішення про розкриття статусу партнерові

4. Обговорення переваг та ризиків щодо розкриття статусу – 20 хвилин.
5. Підготовка до розкриття статусу – 20 хвилин.
6. Підбиття підсумків – 5 хвилин.
7. Заповнення документації, нотаток консультанта.

❑ 1. Привітання та огляд сесії

Подякуйте клієнтові за те, що він прийшов на консультацію. Запитайте про його самопочуття, настрій. Запитайте, чому він вирішив узяти участь у втручанні.

Заповніть **Вхідну анкету клієнта (Додаток 1)**. Поінформуйте клієнта про умови участі у втручанні. Підпишіть **інформовану згоду (Додаток 2)**.

Зробіть огляд мети і формату втручання. Скажіть, що ви плануєте обговорити особливості розкриття статусу партнерові.

Приклад

«Доброго дня, ... (ім'я клієнта)*! Мене звати.... Дякую Вам за згоду взяти участь у втручанні. Я радий бачити Вас тут. Як Ви себе почуваєте?*

Як Ви дізналися про втручання? Що Ви знаєте про нього? (Доповніть/уточніть відповідь клієнта щодо опису втручання).

Чому Ви погодилися взяти участь у втручанні?/Чому Ви зацікавлені в участі у втручанні?

Це втручання спрямовано на те, щоб підтримати Вас у розкритті ВІЛ-позитивного статусу Вашому партнерові і запросити його пройти тестування та дізнатися про його статус. Ми турбуємося про Ваше здоров'я і здоров'я Вашого партнера.

Я знаю, що дуже непросто жити з ВІЛ, але це чудово, що Ви приймаєте АРТ (якщо це висловлювання релевантне щодо конкретного клієнта) *і відчуваєте підтримку, що допомагає Вам жити настільки здоровим життям, наскільки це можливо. Ви можете пишатись тим, що дбаєте про своє здоров'я. Ми прагнемо допомогти людям настільки, наскільки вони можуть дізнатися про свій статус та отримувати лікування, щоб залишатися здоровими. Ви можете допомогти нам.*

Протягом наших зустрічей ми поговоримо про розкриття Вашого статусу іншим людям, зокрема статевим партнерам. Ми допоможемо Вам підготуватися до розмови з Вашим партнером, який ще не знає про ваш ВІЛ-позитивний статус і з яким Ви б хотіли поділитися цією інформацією.

Це Ваше право і рішення – розкривати свій статус іншим чи ні. Щодо статевого партнера, який може інфікуватися ВІЛ, важливо, щоб він знав про свій ризик і був захищеним. Якщо Ви продовжуєте статеві стосунки з партнером, Вам необхідно користуватися презервативами і поінформувати партнера про ризик інфікування статевим шляхом.

Якщо Ви погоджуєтесь поінформувати свого партнера (партнерів) і запросити його (їх) до тестування, Ви можете привести їх з собою на другу сесію або вони можуть прийти окремо. Ми будемо підтримувати їх під час тестування, а якщо їхній тест виявиться позитивним, ми допоможемо їм стати на облік у центрі СНІДу і розпочати лікування.

Що Ви про це думаєте? Чи є у Вас якісь запитання? Чи можемо ми розпочати сесію?»

Протокол частини А Сесії 1

❑ 2. Обговорення з клієнтом досвіду розкриття статусу

У цій частині сесії консультант аналізує досвід клієнта розкривати свій статус та обговорює всі «за» і «проти» цього.

Наголосіть на тому, що розкриття статусу будь-кому є дуже важливим та відповідальним кроком. Зверніть увагу, що досвід розкриття статусу різним людям може бути дуже різним.

Приклад

«Ми (лікарі, соціальні працівники) з Вами багато говорили про підтримку та збереження Вашого здоров'я. Пропоную поговорити про те, як вберегти здоров'я Вашого партнера. Як Ви почуваєте себе щодо того, щоб поговорити зі своїм партнером про те, що він/вона має ризик інфікування ВІЛ?

Чи мали Ви вже досвід розмови про свій статус з кимось зі своїх партнерів?»

Під час цієї розмови важливо не лише зрозуміти переживання клієнта щодо розкриття статусу, але й його наміри. На цьому етапі не варто очікувати від клієнта твердого наміру розкрити статус, особливо якщо його попередній досвід був негативним. Наразі достатньо почути, що клієнт в принципі розуміє важливість розкриття статусу партнерові, навіть якщо він при цьому демонструє вагання.

Якщо клієнт каже, що партнер **обізнаний** щодо його ВІЛ-позитивного статусу і розкриття статусу не призвело до негативних наслідків у стосунках, то необхідно попросити клієнта запросити партнера на консультацію і провести йому Сесію 2. За потреби обговоріть можливі варіанти діалогу між клієнтом і партнером так, щоб заохотити партнера прийти на консультацію і тестування.

Після цього переходьте до кроку 2.1, обговоріть питання планування сім'ї та особливості статевих стосунків у дискордантній парі.

Якщо клієнт каже, що його партнер **не знає** про його статус, то поцікавтеся, чи має клієнт досвід розкриття статусу комусь, починаючи з членів його родини та друзів, а потім запитайте про статевого партнера.

Приклад

«Говорити людям, що Ви маєте ВІЛ-позитивний статус, є дуже особистою справою і залежить від того, кому Ви розкриваєте статус. Багато людей мають позитивний досвід розкриття статусу, а багато – стикаються з труднощами.

Чи можете Ви розповісти мені про першу людину, якій Ви сказали про свій ВІЛ-статус? (Якщо клієнт не пам'ятає, хто був першою людиною, кому він розкрив свій статус, попросіть розповісти про ту людину, котру він пам'ятає як одну з перших. Якщо він ніколи не розкривав свого статусу, запитайте про кого-небудь, кому він хоча б намагався відкрити статус).

- *Будь ласка, опишіть свій досвід: де Ви сказали про це, які слова для цього вибрали, як Ваш партнер реагував, як Ви почувалися?*
- *НА ВИБІР: Чи можете Ви пригадати інший досвід?* (Якщо перший досвід був позитивним, запитайте, чи мав клієнт негативний досвід; якщо перший був негативним, запитайте, чи був більш позитивний досвід).
- *Чи говорили Ви зі своїм партнером про свій статус? Якщо так, то чи могли б Ви описати цей досвід?*
- *Якщо Ви не розкривали свого статусу партнерові, то чому? Що б допомогло Вам розкрити свій статус партнерові?»*

❑ 3. Мотивація клієнта до розкриття статусу партнерові

Похваліть клієнта за його роботу під час сесії. Дуже важливо наголосити, що будь-який досвід розкриття статусу є цінним. Якщо клієнт мав негативний досвід, проявіть співчуття з цього приводу і скажіть, що розкриття статусу може бути дуже складним, але спроба зробити це знову не повинна викликати в нього сильну тривогу. Втручання може допомогти йому підготуватися до цього.

Перехід до наступної частини сесії

«Чи хотіли б Ви розкрити свій статус своєму статевому партнерові? Наступне, що ми будемо робити, – допоможемо Вам прийняти усвідомлене, зважене рішення».

ЧАСТИНА Б. Прийняття рішення про розкриття статусу партнерові

Завданнями цієї частини сесії є:

- Допомогти клієнту прийняти поінформоване рішення про те, чи відкривати свій статус партнеру (партнерам), шляхом обговорення переваг та ризиків розкриття статусу партнерові.
- Переконатися, що клієнт має чіткі наміри розкриття статусу і це не зумовить негативних наслідків для його здоров'я та безпеки.

Стисле узагальнення змісту Частини Б сесії: в цій частині сесії консультант обговорює всі «за» і «проти» розкриття статусу партнерові, які визначив клієнт, а також допомагає підготуватися до розкриття статусу, використовуючи рольові ігри. Якщо клієнт приймає рішення про розкриття статусу і залучення свого партнера до тестування, наступним кроком є підготовка до розмови з партнером.

Важливе зауваження: пам'ятайте, що мотивація розкрити свій статус і допомогти партнеру пройти тест на ВІЛ дуже залежатиме від стосунків між клієнтом і партнером (партнерами). Тому необхідно розробити окремий план/підготовку для кожного партнера, якщо їх є більше ніж один.

Ключові настанови

«Розкриття статусу є добровільною справою».

«Результати розкриття статусу залежать від того, наскільки Ви підготувалися до нього».

Роздаткові матеріали

1. Форма прийняття збалансованих рішень **(Додаток 3)**.
2. Інструкція «Як правильно користуватися презервативом» **(Додаток 8)**.

Протокол частини Б Сесії 1

❑ 4. Обговорення переваг та ризиків розкриття статусу

Скажіть клієнтові про те, що розкриття статусу є індивідуальним рішенням. Необхідно розглянути всі особисті обставини, які можуть вплинути на його рішення, та обговорити переваги і ризики розкриття і нерозголошення статусу. Цьому може добре допомогти **Форма прийняття збалансованих рішень (Додаток 3)**.

Приклад

«Дуже добре, що Ви думаєте про розкриття статусу партнерові і маєте наміри це зробити. Звісно, що це рішення непросте і є багато обставин, які потенційно можуть мати сильний вплив на те, чи зробите Ви це взагалі і як Ви це зробите.

Спробуймо з вами проаналізувати Вашу точку зору щодо переваг та ризиків розкриття статусу Вашому партнерові. Для цього ми використаємо інструмент, або, іншими словами, Форму прийняття збалансованих рішень. Вона допомагає добре проаналізувати ситуацію і зрозуміти, яке рішення справді варто прийняти. Власне, ми це робимо, щоб описати всі «за» і «проти», або переваги і ризики розкриття статусу».

Для початку визначте конкретну особу/партнера, якій клієнт хотів би розкрити свій статус. Клієнт може назвати справжнє або вигадане ім'я партнера.

Клієнт може заповнити форму самостійно або ви можете це зробити, використовуючи фліп-чарт чи надруковану форму. Ця вправа виконується зазвичай тоді, коли клієнт має подвійне ставлення до того, розкривати чи не розкривати статус. Амбівалентність проявляється, коли клієнт перебуває на стадії переднаміру (або обдумування поведінкових змін). Мета вправи – допомогти прийняти збалансоване рішення. Під час її виконання клієнтові потрібно наголосити, що сумніви в цій ситуації є нормальним явищем і що ви (соціальний працівник, психолог, консультант) будете поруч, щоб допомогти їх обговорити.

Ця стратегія включає такі кроки:

1. Попросіть клієнта назвати аргументи проти рішення розкривати свій статус партнерові, тобто тут мова йтиме про негативні наслідки розкриття статусу.
2. Коли клієнт назве всі свої аргументи «проти», попросіть його назвати аргументи за рішення розкрити свій статус, тобто переваги такого кроку.
3. Коли клієнт назве всі свої аргументи «проти» і «за», поясніть йому, що не всі аргументи мають однакову вагу. Наприклад, навіть якщо в нього багато аргументів «проти», вони можуть бути менш значущими, ніж аргументи «за», яких менше. Кількість аргументів не повинна бути однаковою. Всі аргументи повинен наводити тільки клієнт, а соціальний працівник може лише уточнювати, ставити запитання. Всі аргументи необхідно обговорити, дискутуючи з клієнтом і роблячи наголос на можливості здобути підтримку від партнера і проявити турботу про його здоров'я. Це має дозволити клієнтові переглянути баланс рішення у бік розкриття свого статусу.

Далі наведено приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень.

Приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень

Формулювання проблемного рішення: розповісти про свій ВІЛ-позитивний статус партнерові.	
Аргументи «проти»	**Аргументи «за»**
Клієнт втратить партнера.	Партнер дізнається про статус і може надати допомогу.
Партнер може проявити/відреагувати насильством.	Клієнт може отримати більше допомоги від партнера.
Партнер розкаже іншим те, що клієнт не хотів би, щоб вони знали.	Клієнт і партнер можуть мати здорове статеве життя.
	Тягар секретності знято.
…	…

Виконання цієї вправи дозволить клієнтові прийняти самостійне рішення щодо розкриття статусу. А це дуже важливо, адже в такому випадку ймовірність дотримання рішення значно зростає порівняно з ситуацією, коли клієнт приймає рішення під тиском. Після виконання цього завдання попросіть клієнта зробити висновок про те, що, на його думку, є найголовнішими аргументами в розкритті статусу партнерові. Подякуйте клієнтові за глибокий аналіз.

ВАРІАНТ 1

Якщо ви переконалися, що для клієнта **ризики мають більшу вагу, ніж переваги**, то далі сесія просувається так:

- Ми наголошуємо, що це право клієнта – не говорити партнерові про статус, але за умови користування презервативами, адже саме вони захищають партнера від інфікування ВІЛ.
- З клієнтом потрібно обговорити питання планування сім'ї, стосунки з ВІЛ-негативними людьми, користування презервативами, стосунки в дискордантній парі, народження дітей ВІЛ-позитивними жінками тощо.

Для цього запитайте у клієнта:

- *Що Ви знаєте про планування сім'ї?*
- *У чому особливості планування сім'ї для ЛЖВ?*
- *Чи може ВІЛ-позитивна жінка народити здорову дитину?*
- *Що Ви знаєте про АРТ?*
- *Чому потрібно користуватися презервативами?*
- *Чи користуєтеся Ви презервативами?*

Вислухайте відповіді клієнта. Надайте йому інформацію або доповніть його відповіді, а також запропонуйте йому оцінити ступінь ризику реінфікування ВІЛ і ступінь ризику передачі ВІЛ статевому партнерові.

Важливо, щоб клієнт усвідомив, що презерватив – це засіб не лише контрацепції, але й профілактики інфікування ІПСШ, захисту від передачі ВІЛ партнерові та власного реінфікування ВІЛ.

Приклад

«Пропоную детальніше поговорити про важливість користування презервативами як основним засобом контрацепції й захисту від передачі ВІЛ та ІПСШ.

Чи знаєте Ви, як правильно користуватися презервативом?»

Для пояснення використовуйте **інструкцію «Як правильно користуватися презервативом» (Додаток 8)**. Продемонструйте, як користуватися презервативом.

- Надайте клієнтові презервативи та лубриканти.
- Поясніть, що ще до еякуляції з пеніса виходить невелика кількість рідини, яка може містити сперматозоїди та бути інфікованою ВІЛ. Тому чоловіки повинні використовувати латексні презервативи від самого початку і до кінця статевого акту.
- Поясніть клієнту кроки з використання презерватива **(Додаток 8)**.
- У ході пояснення заохочуйте клієнта ставити запитання.
- Обговоріть різні види презервативів і те, на що слід звертати увагу на упаковці.
- Відкрийте презерватив і дайте клієнтові можливість роздивитися кінчик резервуара презерватива, поясніть різницю між презервативами зі змазкою і без змазки тощо.
- Поясніть, що презервативи з латексу є єдиним видом презервативів, які захищають від інфікування ВІЛ.
- Поясніть, що не слід використовувати презервативи, які містять сперміцид ноноксинол-9.
- Скажіть клієнтові, що упаковку презерватива слід відкривати обережно, оскільки нігтями можна порвати презерватив.
- Застережіть клієнта, що у випадку використання вазеліну та крему як додаткової змазки презерватив може розірватися. Тому клієнт повинен користуватися лише лубрикантами.
- Поінформуйте жінок-учасниць про важливість використання лубрикантів на водній основі.

Постконтактна профілактика: якщо презерватив порвався чи зіскочив при статевому контакті з ВІЛ-негативним партнером/партнеркою, необхідно допомогти партнеру/партнерці в отриманні постконтактної профілактики. Її необхідно отримати в перші 72 години на базі центру СНІДу.

Запропонуйте клієнтові самому одягти презерватив на макет, щоб переконатися, що він має відповідні навички.

Стосунки в дискордантній парі

Якщо клієнт приймає АРТ, то важливо переконатися, що він також розуміє важливість прихильності до лікування та діагностики.

Якщо клієнт не на АРТ, то повідомте йому таку інформацію: відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22.12.2015 р. № 887, люди, які живуть у дискордантних парах, повинні отримувати АРТ незалежно від кількості клітин CD4 та вірусного навантаження.

Запитайте в клієнта, чи готовий він звернутися до лікаря для призначення АРТ. Якщо так, то чи потрібна йому ваша допомога в супроводі до лікаря?

❑ 6. Підбиття підсумків

Підбийте підсумки сесії. Домовтеся про дзвінок до клієнта через місяць після проведення сесії. Повідомте, що ви будете телефонувати лише з метою потурбуватися про його стан, думки і наміри щодо розкриття статусу партнерові.

ВАРІАНТ 2

Якщо ви переконалися, що для клієнта переваги мають більшу вагу, ніж ризики, то далі сесія просувається так:

❑ 5. Підготовка до розкриття статусу

Оскільки клієнт прийняв рішення розкрити свій статус партнерові, то необхідно допомогти йому підготуватися. Скажіть клієнтові, що він вже зробив дуже багато на шляху до збереження здоров'я партнера. Самостійне усвідомлене рішення – це велике досягнення. Разом з тим, безпосередньо до розкриття статусу потрібно добре підготуватися: продумати всі обставини розкриття статусу і відповісти на запитання: «Чому?», «Коли?», «Де?», «Як?», «Що?» і «Якими будуть наступні кроки?». Важливо, щоб під час обговорення цих запитань клієнт чітко уявляв людину, саме якій він би хотів розкрити свій статус. Попросіть описати цю людину.

Ставте запитання клієнтові, використовуючи рекомендації, наведені нижче, і переконайтеся, що він має чіткі відповіді на них.

- **Чому?** – Ви повинні переконатися, що клієнт обмірковує те, чому він хоче розкрити свій статус і яку реакцію він очікує.
- **Коли?** – Важливо, щоб клієнт визначив час для розкриття свого статусу. Рекомендуйте клієнтові зробити розкриття свого статусу тоді, коли в будинку більше нікого немає і ніхто не побачить тривогу його партнера (наприклад, діти спатимуть). Клієнт не повинен розкривати свій статус під час сварки з партнером.
- **Де?** – Важливо, щоб клієнт визначив місце, де він міг би вільно, безпечно і конфіденційно обговорити з партнером свій статус.
- **Як?** – Необхідно, щоб клієнт подумав про переваги та ризики різних методів саморозкриття статусу (зустріч наодинці, повідомлення телефоном, електронною поштою чи листом).
- **Що?** – Сплануйте з клієнтом, як розпочати розмову і передбачити ймовірну реакцію партнера. Після цього можна спланувати конструктивну реакцію у відповідь на реакцію партнера. Рольова гра може бути в цьому випадку надзвичайно корисним методом. Тому докладіть усіх зусиль, щоб **провести з клієнтом моделювання ситуації з розкриття статусу**. Для цього попросіть клієнта визначитися, чию роль він хоче грати: себе чи свого партнера/близької людини. Обидва варіанти є прийнятними, бо дадуть можливість клієнтові набути нового досвіду. Обов'язково проаналізуйте результати, обговоріть з клієнтом усі його переживання і думки після рольової гри. Запитайте, чого він навчився і що зрозумів під час рольової гри.
- **Якими будуть наступні кроки?** – Сплануйте разом з клієнтом, як заручитися підтримкою партнера, пройти тестування та консультування з ВІЛ і вирішити проблеми у відносинах, які можуть виникнути внаслідок розкриття клієнтом свого статусу.

Запитайте у клієнта, чи допомогли йому відповіді на ці запитання наблизитися до розкриття статусу своїм близьким. Наголосіть на тому, що розкриття статусу допоможе дбати про здоров'я партнера. Скажіть, що ви очікуватимете візиту партнера до організації, щоб сприяти у його/її тестуванні на ВІЛ.

Скажіть, що клієнт може прийти разом з партнером до організації або партнер може прийти самостійно, щоб отримати консультацію про важливість тестування на ВІЛ. Попросіть клієнта повідомити (телефоном або особисто) про рішення партнера звернутися до організації та пройти тестування на ВІЛ.

Стосунки в дискордантній парі

Якщо клієнт приймає АРТ, то важливо переконатися, що він також розуміє важливість прихильності до лікування та діагностики.

Якщо клієнт не на АРТ, то повідомте йому таку інформацію: відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22.12.2015 р. № 887, люди, які живуть у дискордантних парах, повинні отримувати АРТ незалежно від кількості клітин CD4 та вірусного навантаження.

Запитайте в клієнта, чи готовий він звернутися до лікаря для призначення АРТ. Якщо так, то чи потрібна йому ваша допомога в супроводі до лікаря?

❑ 6. Підбиття підсумків

Підбийте підсумки сесії, стисло зупинившись на основних висновках. Подякуйте клієнтові за глибокий аналіз ситуації. Запросіть його на наступну сесію і поясніть, що на наступній зустрічі ви обговорите, як організувати тестування партнера на ВІЛ. На наступну зустріч клієнт може прийти з партнером або партнер може завітати самостійно до організації.

Попросіть клієнта повідомити про час, коли його партнер або він разом з партнером завітають до організації.

Запропонуйте клієнтові взяти презервативи. Він може взяти стільки, скільки захоче. Розмістіть їх у зручному місці в організації.

❑ **7. Заповнення документації, нотаток консультанта**

Зробіть відмітку про послугу у відомості про впровадження втручання.

Сесія 1 для ЛВІН

Сесія 1. Залучення клієнта (ЛВІН) і його статевого партнера до консультування і тестування на ВІЛ

Залежно від того, чи знає клієнт свій статус, сесія може складатись з одного або трьох блоків.

Завдання сесії

- ❑ З'ясувати, чи має клієнт досвід тестування на ВІЛ.
- ❑ Мотивувати клієнта пройти тест на ВІЛ, якщо він не знає свого ВІЛ-статусу.
- ❑ Обговорити переваги тестування ЛВІН та його партнера на ВІЛ.
- ❑ Якщо клієнт погоджується, запросити його партнера до консультування і тестування на ВІЛ (КіТ).

Ключові настанови сесії

«Знання власного ВІЛ-статусу – це інформація, важлива для збереження здоров'я, яка допомагає зміцнити довіру один до одного».

«Захисти себе і свого партнера! / Потурбуйся про здоров'я свого партнера!»

Структура сесії

- Блок А. Мотивація ЛВІН пройти тест на ВІЛ.
- Блок Б. Мотивація ЛВІН з негативним ВІЛ-статусом щодо залучення партнера до консультування і тестування на ВІЛ.
- Блок В. Надання підтримки у прийнятті ЛВІН діагнозу ВІЛ-інфекції.

БЛОК А. МОТИВАЦІЯ ЛВІН ПРОЙТИ ТЕСТ НА ВІЛ

План

1. Привітання та огляд сесії – 5-10 хвилин.
2. Обговорення з клієнтом досвіду тестування на ВІЛ – 5-10 хвилин.
3. Обговорення важливості визначення власного ВІЛ-статусу – 25 хвилин.
4. Інформування про процедуру тестування на ВІЛ – 10 хвилин.
5. Підбиття підсумків – 5 хвилин.

Протокол Блоку А

❑ **1. Привітання та огляд сесії**

Подякуйте клієнтові за те, що він прийшов на консультацію. Запитайте про його самопочуття, настрій.

Запитайте, чому він вирішив взяти участь у втручанні.

Приклад

«Доброго дня, _____(ім'я клієнта)! Мене звати _____. Дякую Вам за згоду взяти участь у втручанні. Я радий Вас бачити тут. Як Ви себе почуваєте?

Як Ви дізналися про втручання? Що Ви знаєте про нього? (Доповніть/уточніть відповідь клієнта в описі втручання).

Чому Ви погодилися взяти участь у втручанні?/Чому Ви зацікавлені в участі у втручанні?

Це втручання спрямовано на те, щоб підтримати Вас у розкритті інформації про ризик інфікування ВІЛ у зв'язку зі вживанням наркотичних засобів, розкритті ВІЛ-статусу Вашому партнерові, запросити його пройти тестування і дізнатися про його статус.

Ми турбуємося про Ваше здоров'я і здоров'я Вашого партнера!»

Поінформуйте клієнта про умови участі в цьому втручанні. Підпишіть **інформовану згоду (Додаток 2)**.

Зробіть огляд мети і формату втручання.

❑ 2. Обговорення з клієнтом досвіду тестування на ВІЛ

Скажіть, що ви плануєте детально обговорити проходження тестування на ВІЛ.

Запитайте у клієнта:

- *Чи мали Ви досвід тестування на ВІЛ?*
- *Як давно це було? Що найбільше запам'яталось?* (Якщо клієнт мав досвід тестування)
- *Яким чином це вплинуло на Вас?*
- *Які висновки Ви зробили для себе?*

Якщо клієнт не мав досвіду КіТ на ВІЛ, обговоріть ризики, на які наражався клієнт у зв'язку з небезпечною поведінкою.

❑ 3. Обговорення важливості визначення власного ВІЛ-статусу

Необхідно визначити і підтримати мотивацію й наміри клієнта пройти тестування. Для цього спочатку з'ясуйте у клієнта, що він знає про ВІЛ-інфекцію, поставивши йому кілька запитань про ВІЛ.

Приклад

- *Як Ви розумієте діагноз ВІЛ-інфекції?*
- *Якими є шляхи передачі ВІЛ?*
- *Як можна запобігти інфікуванню ВІЛ?*
- *Що таке антиретровірусна терапія (АРТ)?*

Обов'язково надавайте додаткову інформацію, якщо ви помічаєте, що клієнт не володіє необхідною інформацією. Важливо, щоб після цього обговорення клієнт зрозумів, що ВІЛ-інфекція є хронічним захворюванням і за умови прийому АРТ люди можуть вести звичний спосіб життя. Тут не варто надавати багато інформації: важливо, щоб у клієнта з'явилося чітке переконання, що ВІЛ-інфекція – це не вирок. При цьому варто відповісти на всі запитання, які виникають у клієнта.

Запитайте у клієнта:

- *Чи усвідомлюєте Ви, для чого Вам потрібно пройти тестування на ВІЛ?*
- *Чому важливо знати свій ВІЛ-статус?*
- *Чи готові Ви пройти тест на ВІЛ?*

Якщо клієнт упевнений, що йому необхідно пройти тест на ВІЛ, то переходьте до наступного етапу сесії (див. пункт 4 «Інформування про процедуру тестування на ВІЛ» цього блоку).

Якщо клієнт вагається з прийняттям рішення щодо тестування на ВІЛ, з ним необхідно проаналізувати його вагання. Для цього запропонуйте йому заповнити **Форму прийняття збалансованих рішень (Додаток 3)**.

Під час виконання цієї вправи клієнтові потрібно наголосити, що сумніви в цій ситуації є нормальним явищем і що ви (соціальний працівник, психолог, консультант) будете поруч, щоб допомогти їх обговорити.

Ця стратегія включає такі кроки:

1. Попросіть клієнта назвати аргументи проти рішення пройти тест на ВІЛ (тобто тут мова йтиме про негативні наслідки проходження тестування).
2. Коли клієнт назве всі свої аргументи «проти», попросіть його назвати аргументи за рішення пройти тестування, тобто переваги такого кроку.
3. Коли клієнт назве всі свої аргументи «проти» і «за», поясніть йому, що не всі аргументи мають однакову вагу. Наприклад, навіть якщо в нього багато аргументів «проти», вони можуть бути менш значущими, ніж аргументи «за», яких менше. Кількість аргументів не повинна бути однаковою. Всі аргументи повинен наводити тільки клієнт, а соціальний працівник може лише уточнювати, ставити запитання. Всі аргументи необхідно обговорити, дискутуючи з клієнтом і роблячи наголос на турботі про власне здоров'я і доступності лікування, що забезпечує високу якість життя. Це має дозволити клієнтові переглянути баланс рішення у бік проходження тестування.

Далі наведено приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень.

Приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень

Формулювання проблемного рішення: готовність пройти обстеження на ВІЛ.	
Аргументи «проти»	**Аргументи «за»**
Постійно хвилюватися про те, чи я не інфікований.	Точно знатиму свій статус та отримаю підтримку від близьких і професіоналів.
Близькі можуть погано відреагувати на ВІЛ-статус.	Буду розуміти, що зі мною відбувається, як захистити себе і близьку людину.
Процедура займає час.	Вчасно зможу розпочати лікування, якщо виявлюсь ВІЛ-позитивним.
	Не буду постійно хвилюватися.
…	….

Наголосіть на аргументах, котрі було визначено як переваги проходження тестування. Попросіть клієнта зробити висновок із вправи, **зважити аргументи**. Потім самі наголосіть на важливості проходження тестування для збереження здоров'я.

❑ 4. Інформування про процедуру тестування на ВІЛ

Запитайте, що знає клієнт про процедуру тестування на ВІЛ. Вислухайте відповідь і доповніть усіма необхідними деталями. Дайте відповіді на всі запитання щодо процедури тестування. Наголосіть, що тестування є безкоштовним і конфіденційним.

4.1. Тестування на ВІЛ

Якщо у вашій організації або в організації, яка розташована близько до вашого офісу, є можливість протестувати клієнта швидкими тестами, то далі сесію продовжуйте так:

- Здійсніть супровід клієнта до фахівця, який проводить тестування швидкими тестами.
- У випадку позитивного результату швидкими тестами супроводжуйте клієнта до місця, де можна пройти тестування на ВІЛ методом ІФА (центр СНІДу, кабінет «Довіра» тощо).
- Якщо в організації немає можливості протестувати клієнта швидкими тестами, здійсніть супровід клієнта до закладу охорони здоров'я, який здійснює тестування на ВІЛ.

Домовтеся з клієнтом про наступну зустріч, бажано в той день, коли він повинен отримати результат тесту.

БЛОК Б. МОТИВАЦІЯ ЛВІН З НЕГАТИВНИМ ВІЛ-СТАТУСОМ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ПАРТНЕРА ДО КОНСУЛЬТУВАННЯ І ТЕСТУВАННЯ НА ВІЛ

План

1. Привітання та огляд сесії – 5-10 хвилин.
2. Обговорення з клієнтом його ВІЛ-статусу та методів профілактики інфікування ВІЛ – 5-10 хвилин.
3. Обговорення переваг тестування статевого партнера ЛВІН – 25 хвилин.
4. Підготовка до розмови зі статевим партнером про необхідність пройти тест на ВІЛ у зв'язку зі вживанням наркотиків.
5. Підбиття підсумків – 5 хвилин.
6. Заповнення документації, нотаток консультанта.

Протокол Блоку Б

❑ **1. Зробіть вступ до сесії.** Подякуйте клієнтові за його активність, ще раз назвіть завдання та мету втручання.

❑ **2. Обговорення з клієнтом його ВІЛ-статусу та методів профілактики інфікування ВІЛ**

Обговоріть з клієнтом стратегію того, як і надалі зберегти свій статус негативним. Для цього запитайте у клієнта:

– *Які методи профілактики ВІЛ під час ін'єкційного вживання наркотиків Вам відомі?*
– *Які методи профілактики Ви використовуєте?*

Якщо клієнт є активним споживачем ін'єкційних наркотиків, то необхідно здійснити перенаправлення до програм/проектів зменшення шкоди.

Обговоріть з клієнтом методи профілактики інфікування ВІЛ відносно статевого шляху передачі:

– *Якими є методи профілактики ВІЛ під час статевих контактів?*
– *Чи знаєте Ви, як правильно користуватися презервативом?*

Обговоріть з клієнтом етапи використання презерватива, надайте **інструкцію «Як користуватися презервативом» (Додаток 8)**, продемонструйте на муляжі, як правильно використовувати презерватив. Надайте презервативи.

❑ **3. Обговорення переваг тестування статевого партнера ЛВІН**

Ще раз нагадайте клієнтові, що є метою втручання.

Приклад

«Протягом наступної частини нашої сесії ми поговоримо про те, які ризики інфікування ВІЛ можна усунути шляхом залучення Вашого партнера (партнерів) до тестування. Ми допоможемо Вам підготуватися до розмови з Вашим партнером, який ще не знає свого ВІЛ-статусу.

Ви можете пишатись тим, що дбаєте про власне здоров'я і здоров'я свого партнера. Ми прагнемо допомогти людям настільки, наскільки вони можуть дізнатися про свій статус та отримувати лікування, щоб залишатися здоровими. Ви можете допомогти нам.

Ваше право – обирати свій стиль життя, визначати людей, з якими Ви підтримуєте близькі стосунки. Важливо, щоб у стосунках Ви і Ваш партнер були однаково захищеними.

Оскільки Ви вживаєте наркотики ін'єкційним шляхом, то Ви і Ваш статевий партнер ризикуєте інфікуватися ВІЛ.

Що Ви про це думаєте? Чи є у Вас якісь запитання?»

Обговоріть з клієнтом готовність залучити партнера до тестування.

Приклад

«Чи мали Ви вже з кимось зі своїх партнерів досвід розмови про вживання наркотичних засобів, ризик інфікування ВІЛ?»

Під час цієї розмови важливо не лише зрозуміти переживання клієнта щодо обговорення з партнером делікатної інформації про ризиковану поведінку, але й його наміри.

На цьому етапі не варто очікувати від клієнта наприклад, твердого наміру поговорити з партнером про тестування або розкрити партнерові повну інформацію про вживання наркотичних речовин. Наразі достатньо почути, що клієнт в принципі розуміє важливість довірчих стосунків з партнером та уважного ставлення до небезпеки інфікування ВІЛ.

За потреби обговоріть можливі варіанти діалогу між клієнтом і партнером, які мотивуватимуть партнера прийти на консультацію і тестування.

Приклад

«Говорити людям про необхідність пройти тест на ВІЛ непросто, це справа особистого рішення. Часто навіть дуже близькі люди відчувають значні труднощі, починаючи таку розмову. Особливо якщо потрібно одразу обговорити і питання вживання наркотиків, і ВІЛ-позитивний статус.

Чи обговорювали Ви раніше такі питання з кимось важливим для Вас?

Чи можете розповісти мені про такий досвід?

- *Будь ласка, опишіть цей досвід: де Ви сказали про це, які слова для цього вибрали, як Ваш партнер реагував, як Ви почувалися?*
- *НА ВИБІР: Чи можете Ви пригадати інший досвід?* (Якщо перший досвід був позитивним, запитайте, чи мав клієнт негативний досвід; якщо перший був негативним, запитайте, чи був більш позитивний досвід).
- *Чи говорили Ви зі своїм нинішнім партнером про необхідність знати власний ВІЛ-статус? Якщо так, то чи могли б Ви описати цей досвід?*
- *Якщо Ви не обговорювали питання тестування з партнером, то чому? Що б допомогло Вам почати таку розмову?»*

Похваліть клієнта за його роботу під час обговорення. Наголосіть, що втручання може допомогти йому підготуватися до такої розмови, зменшити тривогу щодо цього питання.

Якщо клієнт сумнівається щодо розмови зі статевим партнером, спробуйте обговорити його вагання, використовуючи **Форму прийняття збалансованих рішень**. Далі консультант обговорює всі «за» та «проти» пропозиції залучити партнера до тестування на ВІЛ, а також допомагає підготуватися до розмови, використовуючи рольові ігри.

Приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень

Формулювання проблемного рішення: обговорити з партнером необхідність тестування на ВІЛ.	
Аргументи «проти»	**Аргументи «за»**
Клієнт втратить довіру партнера.	Партнер зрозуміє і надасть підтримку.
	Мені не доведеться більше нічого приховувати, ми будемо більш відверті.
Партнер може відреагувати агресивно.	Я зможу потурбуватися про партнера.
	Партнер зможе пройти тест на ВІЛ і дізнатися свій статус.
Партнер розкаже іншим те, що клієнт не хотів би, щоб вони знали.	Ми з партнером зможемо мати здорове статеве життя.
…	…

Важливе зауваження: пам'ятайте, що мотивація допомогти партнерові пройти тест на ВІЛ дуже залежатиме від стосунків між клієнтом і партнером (партнерами). Тому необхідно розробити окремий план/підготовку для кожного партнера, якщо їх є більше ніж один.

Ключова настанова

«Результати розмови про залучення партнера до тестування залежать від того, наскільки Ви підготувалися до цього».

❑ 4. Підготовка до розмови зі статевим партнером про необхідність пройти тест на ВІЛ у зв'язку зі вживанням наркотиків

Якщо клієнт прийняв рішення розкрити партнерові інформацію про ризик інфікування через вживання наркотиків, то необхідно допомогти йому підготуватися.

Скажіть клієнтові, що він вже зробив дуже багато на шляху до збереження здоров'я партнера. Самостійне усвідомлене рішення – це велике досягнення. Разом з тим, безпосередньо до такої розмови потрібно добре підготуватися: продумати всі обставини розкриття делікатної щодо ВІЛ інформації (ризик інфікування у зв'язку зі вживанням наркотиків) та відповісти на запитання: «Чому?», «Коли?», «Де?», «Як?», «Що?» і «Якими будуть наступні кроки?». Важливо, щоб під час обговорення цих запитань клієнт чітко уявляв людину, саме з якою він розмовлятиме. Попросіть описати цю людину.

Сплануйте з клієнтом, як розпочати розмову і передбачити ймовірну реакцію партнера. Після цього можна спланувати конструктивну реакцію у відповідь на реакцію партнера. Рольова гра може бути надзвичайно корисним методом у цьому випадку, тому докладіть усіх зусиль, щоб провести з клієнтом моделювання ситуації щодо розмови з партнером. Для цього попросіть клієнта визначитися, чию роль він хоче грати: себе чи свого партнера/близької людини. Обидва варіанти є прийнятними, бо вони дадуть можливість клієнтові набути нового досвіду.

Ставте запитання клієнтові, використовуючи рекомендації, наведені нижче, і переконайтеся, що він має чіткі відповіді на них.

- **Чому?** – Ви повинні переконатися, що клієнт думає над тим, чому він хоче розкрити делікатну щодо ВІЛ інформацію (досвід вживання наркотиків) і яку реакцію він очікує.
- **Коли?** – Важливо, щоб клієнт визначив час для розкриття делікатної щодо ВІЛ інформації (досвід вживання наркотиків). Рекомендуйте клієнтові розкрити цю інформацію тоді, коли в будинку більше нікого немає і ніхто не побачить тривогу його партнера (наприклад, діти спатимуть). Клієнт не повинен розкривати подібну інформацію під час сварки з партнером.
- **Де?** – Важливо також, щоб клієнт визначив місце, де він міг би вільно, безпечно і конфіденційно обговорити з партнером досвід вживання наркотиків.
- **Як?** – Необхідно, щоб клієнт подумав про переваги та недоліки різних методів саморозкриття досвіду вживання (зустріч наодинці, повідомлення телефоном, електронною поштою чи листом).
- **Що?** – Сплануйте з клієнтом, як розпочати розмову і передбачити ймовірну реакцію партнера. Після цього можна спланувати конструктивну реакцію у відповідь на реакцію партнера. Рольова гра може бути в цьому випадку надзвичайно корисним методом. Тому докладіть усіх зусиль, щоб провести з клієнтом моделювання ситуації з розкриття досвіду ризикованої поведінки у зв'язку зі вживанням наркотиків. Обов'язково проаналізуйте результати, обговоріть з клієнтом усі його переживання і думки після рольової гри. Запитайте, чого він навчився і що зрозумів під час рольової гри.
- **Якими будуть наступні кроки?** – Сплануйте разом з клієнтом, як заручитися підтримкою партнера, пройти тестування і консультування з ВІЛ і вирішити проблеми у відносинах, які можуть виникнути після розкриття клієнтом інформації про ризик інфікування у зв'язку зі вживанням наркотиків.

Запитайте у клієнта, чи допомогли відповіді на ці запитання наблизитися до розкриття статусу своїм близьким. Наголосіть на тому, що розкриття делікатної щодо ВІЛ інформації (свого статусу та досвіду вживання наркотиків) допоможе дбати про здоров'я партнера. Скажіть, що ви очікуватимете візиту партнера до організації, щоб сприяти у його тестуванні на ВІЛ.

Скажіть, що клієнт може прийти разом з партнером до організації або партнер може прийти самостійно, щоб отримати консультацію про важливість тестування на ВІЛ. Попросіть клієнта повідомити (телефоном чи особисто) про рішення партнера звернутися до організації та пройти тестування на ВІЛ.

❑ 5. Підбиття підсумків

Підбийте підсумки сесії, стисло зупинившись на основних висновках. Подякуйте клієнтові за глибокий аналіз ситуації. Запросіть його на наступну сесію і поясніть, що на наступній зустрічі ви обговорите, як організувати тестування партнера на ВІЛ. На наступну зустріч клієнт може прийти з партнером або партнер може завітати до організації самостійно.

Попросіть клієнта повідомити про час, коли його партнер або він разом з партнером завітають до організації.

Запропонуйте клієнтові взяти презервативи. Він може взяти стільки, скільки захоче. Розмістіть їх у зручному місці в організації.

❑ 6. Заповнення документації, нотаток консультанта

Зробіть відмітку про послугу у відомості про впровадження втручання.

Роздаткові матеріали

- Форма прийняття збалансованих рішень **(Додаток 3)**.
- Інструкція «Як користуватись презервативом» **(Додаток 8)**.

БЛОК В. НАДАННЯ ПІДТРИМКИ У ПРИЙНЯТТІ ЛВІН ДІАГНОЗУ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ

Цей блок може проводитися і як самостійна консультація, і як частина консультації з мотивування клієнта пройти тест на ВІЛ.

План

1. Привітання та огляд сесії – 5 хвилин.
2. Надання підтримки у прийнятті статусу – 20-25 хвилин.
3. Обговорення кола підтримки клієнта – 15 хвилин.
4. Надання інформації про особливості спостереження за власним здоров'ям – 15 хвилин.
5. Підбиття підсумків – 5 хвилин.

До цієї сесії клієнт отримав ВІЛ-позитивний результат швидкого тесту і пройшов обстеження на ВІЛ методом ІФА в центрі СНІДу або пройшов тестування на ВІЛ тільки швидкими тестами в центрі СНІДу чи іншому медичному закладі. Під час тестування рекомендувалося відвідати центр СНІДу разом з клієнтом або (якщо клієнт відвідував центр СНІДу/кабінет «Довіра» самостійно) він мав отримати бланк перенаправлення.

❑ 1. Привітання та огляд сесії

❑ 2. Надання підтримки у прийнятті статусу

Консультанту важливо пам'ятати, що після отримання результату про позитивний ВІЛ-статус клієнт може перебувати у стані шоку або просунутися на інші стадії переживання діагнозу. Для того щоб зорієнтуватися, в якому стані перебуває клієнт, можна поставити відкриті запитання:

– *Що означає для Вас діагноз ВІЛ-інфекції?*
– *Як Ви переживаєте цю звістку?*

Якщо клієнт розгублений, каже, що йому складно прийняти те, що він мусить жити з діагнозом ВІЛ-інфекції, в нього помітні негативні емоції з цього приводу (сором, страхи, провина, агресія), або, навпаки, він проявляє ознаки апатії, байдужості, консультант повинен надати підтримку і пояснити, що прийняття діагнозу може забрати багато часу.

Необхідно уважно слухати клієнта і в разі його висловлювань на зразок: «Це смертельна хвороба», «Кінець життя», «Все втрачено» тощо – наголосити, що ВІЛ – це хронічна інфекція, за умови лікування якої можна жити повноцінним життям. Якщо це доречно, варто навести приклади, успішні історії, обговорити їх і надати правильну інформацію.

Наголосіть на тому, що якщо клієнт прийшов у програму, то це означає, що він дбає про своє здоров'я і це дуже важливий крок у його житті.

❑ 3. Обговорення кола підтримки клієнта

Запитайте у клієнта, хто його підтримує в його турботі про своє здоров'я, адже підтримка є дуже важливою для будь-кого в такій ситуації. Якщо клієнт скаже, що в нього зараз нема людей, які б його підтримали, будьте готові стати тією людиною, яка буде його підтримувати на етапах прийняття діагнозу.

ВАЖЛИВО ЗАУВАЖИТИ: якщо клієнт перебуває у вкрай важкому емоційному стані через неприйняття діагнозу і ви не можете з цим впоратися або ви спостерігаєте в нього сильні прояви агресії до себе самого, суїцидальні думки, депресивний стан, коли клієнт не володіє собою, необхідно обов'язково перенаправити/супроводити клієнта до психолога, психотерапевта або психіатра і переконатися, що клієнт отримав у нього консультацію.

❑ 4. Надання інформації про особливості спостереження за власним здоров'ям

Необхідно також обговорити з клієнтом такі питання:

- *Навіщо ВІЛ-позитивній людині бути на обліку в центрі СНІДу?*
- *Як часто потрібно ходити на обстеження в центр СНІДу? Навіщо це робити?*
- *Що таке CD4, вірусне навантаження?*
- *Для чого ВІЛ-позитивній людині потрібна АРТ?*
- *Коли Ви підете здавати аналізи на CD4? Чи потрібна Вам допомога в цьому?*

Вислухайте відповіді і доповніть усіма необхідними деталями. Дайте відповіді на всі запитання щодо процедури взяття на облік. Наголосіть, що лікування є безкоштовним і саме активна диспансеризація дозволить вчасно призначити клієнтові АРТ.

Якщо клієнт просить вас супроводжувати його або ви усвідомлюєте, що його наміри не є чіткими, домовтеся про те, що ви разом відвідаєте центр СНІДу для взяття клієнта на облік. Обов'язково надайте клієнтові **бланк перенаправлення (Додаток 7)**, якщо він відвідає центр СНІДу самостійно.

❑ 5. Підбиття підсумків

Підбийте підсумки сесії, стисло зупинившись на основних висновках. Подякуйте клієнтові за глибокий аналіз ситуації. Запросіть його на наступну сесію і поясніть, що на наступній зустрічі ви обговорите те, чому важливо запросити на тестування статевого партнера.

Попросіть клієнта повідомити про час, коли він завітає до організації на наступну сесію.

СЕСІЯ 2. МОТИВАЦІЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ СТАТЕВОГО ПАРТНЕРА ЛЖВ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЛВІН, ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ ТЕСТУВАННЯ

Ця сесія проводиться після того, як клієнт повідомив про наміри його статевого партнера (клієнта-партнера) пройти тест на ВІЛ. Сесія може проводитися або лише з клієнтом-партнером, або в парі з клієнтом і клієнтом-партнером за їхньою взаємною згодою (за умови, що клієнт-партнер є головним учасником діалогу, а клієнт може бути просто присутнім для психологічної підтримки).

Завдання сесії

- ❑ Підтримати мотивацію клієнта-партнера щодо проходження тестування на ВІЛ.
- ❑ Надати всю необхідну інформацію про процедуру тестування.
- ❑ З'ясувати та обговорити перешкоди, які можуть виникнути у клієнта-партнера щодо проходження тестування на ВІЛ.

Ключова настанова сесії

«Знання власного ВІЛ-статусу допомагає правильно визначити шляхи збереження здоров'я».

План сесії

1. Встановлення контакту – 5 хвилин.
2. Обговорення важливості визначення власного ВІЛ-статусу – 15 хвилин.
3. Інформування про процедуру тестування на ВІЛ – 10 хвилин.
4. Визначення перешкод щодо проходження тестування на ВІЛ – 15 хвилин.
5. Перенаправлення до інших служб – 5 хвилин.
6. Підбиття підсумків – 5 хвилин.
7. Заповнення документації, нотаток консультанта.
8. Підтримка контакту з клієнтом-партнером.

Роздаткові матеріали

1. Форма прийняття збалансованих рішень **(Додаток 3)**.
2. Бланк перенаправлення **(Додаток 7)**.

Протокол сесії

❑ **1. Встановлення контакту**

Привітайтесь. Подякуйте клієнту-партнеру за те, що він прийшов на консультацію, і наголосіть на тому, що це дуже важливо для його здоров'я і подальших стосунків. У разі бажання клієнта бути присутнім на сесії переконайтеся, що клієнт-партнер не заперечує проти цього.

Запитайте у клієнта-партнера, що розповів йому клієнт про програму і візит до організації.

Поінформуйте клієнта-партнера про умови участі у програмі, поясніть свою роль і роль клієнта. Надайте вичерпну інформацію про втручання і підпишіть **інформовану згоду (Додаток 5)**, а також заповніть розділ з контактною інформацією у **вхідній анкеті (Додаток 4)**. Поясніть

клієнту-партнеру, що вам важливо не втратити з ним контакт і що задля цього ви просите у нього дозволу у випадку невиходу на телефонний зв'язок зателефонувати його статевому партнерові. Підпишіть цей **дозвіл (Додаток 6)**.

Подякуйте клієнту-партнерові за відповідальне ставлення до програми, надайте йому його примірник згоди і розпочніть консультування.

Запитайте, як партнер себе почуває тут і зараз. Скажіть, що ви плануєте детально обговорити проходження тестування на ВІЛ.

❑ 2. Обговорення важливості визначення власного ВІЛ-статусу

Ще раз наголосіть на тому, що клієнт-партнер зробив дуже правильний крок у своєму житті, вирішивши пройти тестування.

Необхідно з'ясувати, наскільки сильними є мотивація і наміри клієнта-партнера пройти тестування. Для цього спочатку з'ясуйте, що він знає про ВІЛ-інфекцію, поставивши йому декілька запитань про ВІЛ.

Приклад

- *Як ви розумієте діагноз ВІЛ-інфекції?*
- *Якими є шляхи передачі ВІЛ?*
- *Як можна запобігти інфікуванню ВІЛ?*
- *Що таке антиретровірусна терапія (АРТ)?*

Обов'язково надавайте додаткову інформацію, якщо ви помічаєте, що клієнт-партнер не володіє необхідною інформацією. Важливо, щоб після цього обговорення він зрозумів, що ВІЛ-інфекція є хронічною інфекцією і за умови прийому АРТ люди можуть вести звичний спосіб життя. Тут не варто надавати багато інформації, важливо, щоб у партнера з'явилося чітке переконання, що ВІЛ-інфекція – це не вирок. При цьому варто відповісти на всі запитання, які виникають у партнера.

Запитайте у клієнта-партнера:

- *Чи усвідомлюєте Ви, для чого Вам потрібно пройти тестування на ВІЛ?*
- *Чому Вам важливо знати свій ВІЛ-статус?*
- *Чи готові Ви пройти тест на ВІЛ?*

Якщо клієнт-партнер упевнений, що йому необхідно пройти тест на ВІЛ, переходьте до наступного етапу сесії (див. пункт 3 «Інформування про процедуру тестування на ВІЛ» цієї сесії).

Якщо клієнт-партнер вагається з прийняттям рішення пройти тест на ВІЛ, то запропонуйте йому заповнити **Форму прийняття збалансованих рішень (Додаток 3)**.

Під час виконання цього завдання клієнту-партнерові потрібно наголосити, що сумніви в ситуації є нормальним явищем і що ви (соціальний працівник, психолог, консультант) будете поруч, щоб допомогти їх обговорити.

Ця стратегія включає такі кроки:

1. Попросіть клієнта-партнера назвати аргументи проти рішення пройти тест на ВІЛ, тобто тут мова йтиме про негативні наслідки проходження тестування.
2. Коли клієнт-партнер назве всі свої аргументи «проти», попросіть його назвати аргументи за рішення пройти тестування, тобто переваги такого кроку.
3. Коли клієнт-партнер назве всі свої аргументи «проти» і «за», поясніть йому, що не всі аргументи мають однакову вагу. Наприклад, навіть якщо в нього багато аргументів «проти», ці аргументи можуть бути менш значущими, ніж аргументи «за», яких менше. Кількість аргументів не повинна бути однаковою. Всі аргументи повинен наводити тільки клієнт-партнер, а соціальний працівник може лише уточнювати, ставити запитання. Всі аргументи необхідно обговорити, дискутуючи з клієнтом-партнером і роблячи наголос на можливості проявити турботу про його здоров'я. Це має дозволити клієнту-партнерові переглянути баланс рішення у бік проходження тестування.

Далі наведено приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень.

Приклад заповнення Форми прийняття збалансованих рішень

Формулювання проблемного рішення: готовність пройти обстеження на ВІЛ.	
Аргументи «проти»	**Аргументи «за»**
Постійно хвилюватися про те, чи я не інфікований.	Точно знатиму свій статус, отримаю підтримку від близьких і професіоналів.
Близькі можуть погано відреагувати на ВІЛ-статус.	Розумітиму, що зі мною відбувається, як захистити себе.
Процедура займає час.	Вчасно зможу розпочати лікування, якщо виявлюсь ВІЛ-позитивним.
	Не буду постійно хвилюватися.
.....	....

Попросіть клієнта-партнера зважити всі аргументи. Зробіть висновок про важливість проходження тестування для збереження здоров'я.

❑ 3. Інформування про процедуру тестування на ВІЛ

Запитайте, що знає клієнт-партнер про процедуру тестування на ВІЛ. Вислухайте відповідь і доповніть усіма необхідними деталями. Дайте відповіді на всі запитання щодо процедури тестування. Наголосіть, що тестування є безкоштовним і конфіденційним.

Якщо в організації **є можливість протестувати клієнта швидкими тестами**, то далі сесію продовжуйте так:

ВАРІАНТ 1

Здійсніть супровід клієнта-партнера до фахівця, який проводить тестування швидким тестом. Після того як клієнт-партнер отримає результат, продовжуйте сесію.

Запитайте клієнта-партнера, чи може він повідомити свій результат. Якщо він отримав ВІЛ-негативний результат, обговоріть з ним стратегію того, як і надалі зберегти свій статус негативним. Для цього обговоріть такі питання:

- *Які є методи профілактики ВІЛ під час статевих контактів?*
- *Чи знаєте Ви, як правильно користуватися презервативом?*

Обговоріть з клієнтом-партнером етапи використання презерватива, надайте **інструкцію «Як користуватися презервативом» (Додаток 8)**, продемонструйте на муляжі, як правильно використовувати презерватив. Надайте презервативи.

Чи знає клієнт-партнер, де можна отримати інформацію про послуги з репродуктивного здоров'я? Здійсніть перенаправлення до послуг з репродуктивного здоров'я, якщо в цьому є потреба.

Якщо партнер є активним споживачем ін'єкційних наркотиків, то необхідно здійснити перенаправлення до програм/проектів зменшення шкоди.

У випадку якщо клієнт-партнер отримав ВІЛ-позитивний результат швидкого тесту, повідомте йому про необхідність пройти обстеження на ВІЛ методом ІФА в центрі СНІДу.

Для цього клієнту-партнерові необхідно звернутися в центр СНІДу. Домовтеся, коли ви разом відвідаєте центр СНІДу. Якщо ви переконані, що клієнт-партнер зможе відвідати центр СНІДу/кабінет «Довіра» самостійно, надайте йому **бланк перенаправлення (Додаток 7)**. Якщо він просить вас супроводжувати його або ви усвідомлюєте, що його наміри не є чіткими, домовтеся про те, що ви разом відвідаєте центр СНІДу/кабінет «Довіра». Якщо клієнт-партнер наполягає, що проходитиме тестування самостійно, надайте йому бланк перенаправлення.

Якщо в організації **немає можливості протестувати клієнта-партнера швидкими тестами**, то далі сесію продовжуйте за Варіантом 2.

ВАРІАНТ 2

❑ 4. Визначення перешкод щодо проходження тестування на ВІЛ

Запитайте у клієнта-партнера, чи є щось, що може йому завадити пройти обстеження на ВІЛ на базі центру СНІДу/кабінету «Довіра». Обговоріть з ним усі перешкоди, які він визначить. Якщо ви переконані, що клієнт-партнер зможе відвідати центр СНІДу/кабінет «Довіра» самостійно, надайте йому **бланк перенаправлення (Додаток 7)**. Якщо він просить вас супроводжувати його або ви усвідомлюєте, що його наміри не є чіткими, то домовтеся про те, що ви разом відвідаєте центр СНІДу/кабінет «Довіра».

❑ 5. Перенаправлення до інших служб

У разі потреби направте клієнта та/або партнера до інших організацій/служб, де вони зможуть отримати консультації психолога або іншого фахівця.

Надання презервативів

Запропонуйте клієнту-партнеру взяти презервативи. Він може взяти стільки, скільки захоче. Розмістіть їх у зручному місці в організації, щоб клієнт і його партнер могли не соромлячись узяти презервативи.

❑ 6. Підбиття підсумків

Підбийте підсумки сесії, стисло зупинившись на основних висновках. Подякуйте клієнту-партнеру за те, що прийшов на консультацію і справді проявив турботу про власне здоров'я. Запросіть його на наступну сесію, де ви обговорите наступні кроки після отримання результату тестування. Попросіть клієнта-партнера зателефонувати вам, коли він отримає результат тестування, щоб призначити наступну зустріч. Також наснажте клієнта-партнера телефонувати вам, якщо в нього виникнуть питання щодо тестування. Нагадайте, що на Сесії 3 він отримає невелике фінансове заохочення.

❑ 7. Заповнення документації, нотаток консультанта

Зробіть відмітку про послугу у відомості про впровадження втручання.

❑ 8. Підтримка контакту з клієнтом-партнером

Зателефонуйте клієнту-партнеру того дня, на який він планував пройти тестування в центрі СНІДу. Якщо клієнт-партнер не відповідає на дзвінки або не приходить на Сесію 3, то консультант телефонує клієнтові і запрошує пару або окремо клієнта-партнера на сесію.

СЕСІЯ 3. СТРАТЕГІЯ ТУРБОТИ ПРО ВЛАСНЕ ЗДОРОВ'Я

Ця сесія проводиться після того, як клієнт-партнер повідомив, що пройшов тест на ВІЛ і отримав результати тестування. Після цього повідомлення вам потрібно призначити наступну зустріч. На цій зустрічі також може бути присутнім клієнт, якщо клієнт-партнер не заперечуватиме проти цього.

Завдання сесії

- ❑ Виробити стратегію турботи клієнта-партнера про власне здоров'я відповідно до результатів тестування.

Ключова настанова сесії

«Знання власного ВІЛ-статусу допомагає правильно визначити стратегію збереження здоров'я».

План сесії

1. Встановлення контакту – 5 хвилин.
2. Обговорення результатів тестування і визначення стратегії турботи про власне здоров'я – 20 хвилин.
3. Перенаправлення до інших служб – 5 хвилин.
4. Підбиття підсумків – 5 хвилин.

Роздаткові матеріали

1. Інструкція «Як користуватись презервативом» **(Додаток 8)**.
2. Заохочення клієнту-партнерові за проходження тестування (на суму не більше 50 грн).

Протокол сесії

Сесія має два варіанти проведення залежно від результатів тесту.

❑ **1. Встановлення контакту**

Привітайтесь. Подякуйте клієнту-партнерові за те, що він прийшов на консультацію, і наголосіть на тому, що все, що він робить, дуже важливо для його здоров'я і подальших стосунків.

Якщо клієнт і клієнт-партнер залишаться на сесії обоє, то ви впродовж консультації здійснюєте інформування в парі щодо збереження здоров'я.

❑ **2. Обговорення результатів тестування і визначення стратегії турботи про власне здоров'я**

Похваліть клієнта-партнера за те, що він зробив дуже важливий крок до збереження свого здоров'я. Запитайте, як він себе почуває.

Запитайте у клієнта-партнера, чи отримав він результат тестування і чи може зараз повідомити його. Попросіть клієнта-партнера надати вам відривний талон бланку перенаправлення.

ВАРІАНТ 1. Результат тесту негативний

Якщо результат негативний, то необхідно обговорити з клієнтом-партнером стратегію того, як йому й надалі зберегти свій статус негативним. Для цього з ним необхідно обговорити такі питання:

- *Як Ви плануєте зберегти свій негативний ВІЛ-статус?*
- *Як Ви плануєте дбати про здоров'я свого партнера/партнерів?*

Якщо клієнти беруть участь у сесії парою, то необхідно здійснити інформування в парі щодо збереження здоров'я. Для цього поставте такі запитання:

- *Як Ви плануєте піклуватися про здоров'я один одного в парі?*
- *Які є методи профілактики ВІЛ під час статевих контактів?*
- *Навіщо дискордантній парі використовувати презервативи?*
- *Як ВІЛ-негативний результат вплине на Ваші статеві стосунки?*
- *Чи знаєте Ви, як правильно користуватися презервативом?*

Навіть якщо клієнт або клієнт-партнер стверджують, що вони вміють користуватися презервативами, обговоріть етапи використання презерватива, надайте **інструкцію «Як користуватись презервативом» (Додаток 8)**, продемонструйте на муляжі, як правильно використовувати презерватив. Надайте презервативи.

Якщо клієнт партнера на АРТ, то наголосіть, як важливо бути прихильним, адже це убезпечує його і його партнера.

Якщо клієнт не на АРТ, то повідомте, що своєчасне призначення АРТ допомагає захистити здоров'я партнера, а також знизити ризик передачі ВІЛ. Повідомте йому таку інформацію: відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22.12.2015 р. № 887, люди, які живуть у дискордантних парах, повинні отримувати АРТ незалежно від кількості клітин CD4 та вірусного навантаження.

Запитайте в клієнта:

- *Чи обговорювали Ви в парі початок Вами АРТ?*
- *Чи знає лікуючий лікар, що Ви живете у дискордантній парі? Якщо ні, то про це потрібно повідомити лікаря, щоб той призначив АРТ.*
- *Чи знає партнер, де можна отримати інформацію про послуги з репродуктивного здоров'я?* Здійсніть перенаправлення до послуг з репродуктивного здоров'я, якщо в цьому є потреба.

Важливо під час розмови з клієнтом спочатку вислуховувати відповідь, а тоді доповнювати всіма необхідними деталями. Дайте відповіді (з урахуванням вашої компетенції) на всі запитання, які виникнуть у клієнта.

Якщо партнер є активним споживачем ін'єкційних наркотиків, то необхідно здійснити перенаправлення до програм/проектів зменшення шкоди.

ВАРІАНТ 2. Результат тесту позитивний

Якщо результат є ВІЛ-позитивним, то необхідно надати підтримку.

Консультанту в процесі розмови з клієнтом-партнером важливо пам'ятати, що той може перебувати в стані шоку або просунутися на інші стадії переживання діагнозу. Для того щоб зорієнтуватися, в якому стані перебуває клієнт-партнер, можна поставити відкриті запитання:

- *Що означає для Вас діагноз ВІЛ?*
- *Як Ви переживаєте цю звістку?*

Якщо клієнт-партнер розгублений, каже, що йому складно прийняти те, що він мусить жити з діагнозом ВІЛ-інфекції, в нього помітні негативні емоції з цього приводу (сором, страхи, провина,

агресія) або, навпаки, він проявляє ознаки апатії, байдужості, консультант повинен надати підтримку і пояснити, що прийняття діагнозу може забрати багато часу.

Необхідно уважно слухати клієнта-партнера і в разі його висловлювань на зразок: «Це смертельна хвороба», «Кінець життя», «Все втрачено» тощо – наголосити, що ВІЛ – це хронічна інфекція, за умови лікування якої можна жити повноцінним життям. Якщо це доречно, варто навести приклади, успішні історії, обговорити їх і надати правильну інформацію.

Наголосіть на тому, що якщо клієнт-партнер прийшов у програму, то це означає, що він дбає про своє здоров'я і це дуже важливий крок у його житті.

Запитайте у клієнта-партнера, хто його підтримує, на чию підтримку він може розраховувати в його турботі про своє здоров'я, адже підтримка є дуже важливою для будь-кого в такій ситуації.

ВАЖЛИВО ЗАУВАЖИТИ: якщо клієнт-партнер перебуває у вкрай важкому емоційному стані через неприйняття діагнозу і ви не можете з цим впоратися або ви спостерігаєте в нього сильні прояви агресії до себе самого, суїцидальні думки, депресивний стан, коли він не володіє собою, необхідно обов'язково перенаправити/супроводити клієнта-партнера до психолога, психотерапевта або психіатра і переконатися, що клієнт-партнер отримав у нього консультацію.

Наступні запитання допоможуть клієнту-партнеру зорієнтуватися в системі медичної допомоги ЛЖВ, а також умотивувати звернутися для взяття на облік та отримання необхідних медичних послуг. Необхідно обговорити з клієнтом-партнером такі питання:

- *Навіщо ВІЛ-позитивній людині бути на обліку в центрі СНІДу?*
- *Як часто потрібно ходити на обстеження в центр СНІДу? Навіщо це робити?*
- *Що таке CD4, вірусне навантаження?*
- *Для чого ВІЛ-позитивній людині потрібна АРТ?*
- *Коли Ви підете здавати аналізи на CD4? Чи потрібна Вам допомога в цьому?*

Вислухайте відповіді і доповніть усіма необхідними деталями. Дайте відповіді на всі запитання щодо процедури взяття на облік. Наголосіть, що лікування є безкоштовним і саме активна диспансеризація дозволить вчасно призначити йому АРТ.

Якщо клієнт-партнер просить вас супроводжувати його або ви усвідомлюєте, що його наміри не є чіткими, то домовтеся про те, що ви разом відвідаєте центр СНІДу для взяття клієнта-партнера на облік. Обов'язково надайте клієнту-партнеру **бланк перенаправлення (Додаток 7)**.

Важливо обговорити з клієнтом-партнером стратегію того, як вберегти здоров'я партнерів у конкордатній парі. Запитайте таке:

- *Чи знаєте Ви, що таке реінфікування?*
- *Які є шляхи реінфікування ВІЛ під час статевих контактів?*

Вислухайте клієнта-партнера і допоможіть сформувати план безпеки, який має включати такі пункти, як використання презервативів, початок АРТ.

Якщо клієнти беруть участь у сесії парою, то необхідно здійснити інформування в парі щодо збереження здоров'я. Для цього обговорюються такі питання:

- *Як Ви плануєте піклуватися про здоров'я одне одного в парі?*
- *Які є методи профілактики ВІЛ під час статевих контактів?*
- *Навіщо конкордантній парі використовувати презервативи?*
- *Чи знаєте Ви, як правильно користуватися презервативом?*

Навіть якщо клієнт або клієнт-партнер стверджують, що вони вміють користуватися презервативами, обговоріть етапи використання презерватива, надайте **інструкцію «Як користуватися презервативом» (Додаток 8)**, продемонструйте на муляжі, як правильно використовувати презерватив. Надайте презервативи.

Якщо клієнт на АРТ, то наголосіть як важливо бути прихильним, адже це убезпечує його і його партнера.

❑ 3. Перенаправлення до інших служб

За потреби направте клієнта-партнера та/або партнера до інших організацій/служб, де вони зможуть отримати необхідні для них послуги (зокрема з репродуктивного здоров'я, з прихильності до АРТ, догляду та підтримки тощо).

Дослідження мережі контактів клієнта-партнера

Цей етап консультації проводиться тільки в тому випадку, якщо клієнт-партнер прийшов на консультацію сам, тобто без клієнта, який його запросив до втручання.

Поясніть клієнту-партнеру, що дуже важливо і відповідально турбуватися про здоров'я людей, які його оточують. Оскільки зараз лікування ВІЛ-інфекції є доступним, безкоштовним і ефективним, то варто запропонувати пройти тест і іншим людям, які могли інфікуватися через статеві контакти. Запитайте в клієнта-партнера таке:

- *Чи були у Вас протягом останнього року статеві контакти з іншими партнерами (не клієнтом-ЛЖВ, який запросив Вас у цю програму)?*
- *Якщо так, то чи готові Ви обговорити, як залучити Вашого статевого партнера (або партнерів) до тестування на ВІЛ?*

Якщо клієнт-партнер дає згоду, то запросіть його до втручання як ЛЖВ для проходження Сесії 1 «Важливість розкриття статусу партнерові та підготовка до розкриття ВІЛ-статусу» і призначте час зустрічі.

❑ 4. Підбиття підсумків

Підбийте підсумки сесії, стисло зупинившись на основних висновках. Подякуйте клієнту-партнеру та клієнту (якщо клієнт присутній на сесії) за їхню участь у втручанні й турботу про власне здоров'я. Надайте заохочення клієнту-партнеру.

❑ 5. Посилене перенаправлення

Обов'язково переконайтеся, що партнер став на облік у центрі СНІДу (отримайте відривний талон). Якщо клієнт є активним споживачем наркотиків, обов'язково здійсніть його супровід для взяття на облік. Переконайтеся, що клієнт надав лікареві бланк перенаправлення. Після прийому лікаря отримайте відривний талон.

Зробіть відмітку про послугу у відомості про впровадження втручання. Додайте до справи клієнта відривний талон бланку перенаправлення.

Переадресуйте клієнта в базовий проект Мережі з догляду та підтримки ЛЖВ.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ВХІДНА АНКЕТА КЛІЄНТА ПРОГРАМИ

Дата заповнення: _____ **Код клієнта:** _____

ПІБ консультанта: _____

1.	На момент вступу в програму клієнту виповнилося 18 років	☐ Так	☐ Ні
2.	Клієнт знає про свій ВІЛ-позитивний статус (для ЛЖВ)	☐ Так	☐ Ні
	АБО		
	Клієнт є активним споживачем ін'єкційних наркотиків, який має негативний статус або не знає свого ВІЛ-статусу (для ЛВІН)	☐ Так	☐ Ні
3.	Клієнт протягом останніх 12 місяців мав статевий контакт без презерватива зі статевим партнером, який не знає свого ВІЛ-статусу (не проходив тестування протягом останніх 12 місяців)	☐ Так	☐ Ні

Примітки: _____

_____

Клієнтом програми стає особа, яка надала 3 ствердні відповіді.

Додаткова інформація

1. Клієнт приймає АРТ	☐ Так	☐ Ні
2. Партнер клієнта знає про ВІЛ-статус клієнта і є постійним партнером (дискордантна пара)	☐ Так	☐ Ні
3. Клієнт належить до уразливої групи ЛВІН	☐ Так	☐ Ні
4. Клієнт перебуває на ЗПТ (для уразливої групи ЛВІН)	☐ Так	☐ Ні

Контактна інформація

Номер (номери) тел.: _____

Електронна пошта: _____

ДОДАТОК 2. ІНФОРМОВАНА ЗГОДА ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ КЛІЄНТОВІ ПРОГРАМИ

«Здоров'я партнера» – це програма виявлення і залучення статевих партнерів ЛЖВ та ЛВІН до тестування, лікування та інших послуг.

Уся інформація, що міститься у файлі клієнта, вважається конфіденційною. Такі файли зберігаються в організації _____ (*назва організації*). Інформація про клієнта не надається жодній третій стороні без письмової згоди клієнта, крім таких випадків:

1. Якщо існує загроза, що клієнт завдасть шкоди собі або іншим особам.
2. Якщо персонал чи установа притягується до суду або існують інші законні підстави, що вимагають розголошення інформації під час розгляду справи, яка стосується клієнта.

Відповідальність організації

1. Надати послуги, передбачені програмою «Здоров'я партнера», яка спрямована на залучення статевих партнерів ЛЖВ та ЛВІН до тестування, лікування та інших послуг.
2. Переадресувати клієнта до інших послуг за потреби.
3. Забезпечити клієнта всією необхідною інформацією щодо розкриття статусу в рамках однієї сесії.
4. Надати статевому партнерові клієнта за його згодою дві консультації з приводу тестування на ВІЛ та збереження власного здоров'я.

Відповідальність клієнта

1. Клієнт бере на себе зобов'язання чесно відповідати на запитання, що стосуються історії його поведінки чи будь-яких подій теперішнього життя, які можуть вплинути на його участь у програмі.
2. Клієнт погоджується відвідувати мінімум 1 сесію, а максимум – 3 сесії.
3. Клієнт можете не брати участі або припинити свою участь у цій програмі в будь-який час без будь-яких наслідків для себе.

Я ознайомлений (ознайомлена) і погоджуюсь із вищезазначеною інформацією.

_____	_____	_____
Дата	Ім'я клієнта	Підпис клієнта
_____	_____	_____
Дата	Ім'я працівника програми	Підпис працівника програми

ДОДАТОК 3. ФОРМА ПРИЙНЯТТЯ ЗБАЛАНСОВАНИХ РІШЕНЬ

Формулювання проблемного рішення:	
Аргументи «проти»	**Аргументи «за»**

ДОДАТОК 4. ВХІДНА АНКЕТА КЛІЄНТА-ПАРТНЕРА ПРОГРАМИ

Дата заповнення: _____ **Код клієнта-партнера:** _____

Код клієнта: _____

ПІБ консультанта: _____

1.	На момент залучення до програми клієнт-партнер має вік 18 років або більше	☐ Так	☐ Ні
2.	Клієнт-партнер не знає свого ВІЛ-статусу і має статевого партнера – ЛЖВ або ЛВІН, який направив його в програму	☐ Так	☐ Ні
	АБО		
	Клієнт є активним споживачем ін'єкційних наркотиків, який має негативний статус або не знає свого ВІЛ-статусу (для ЛВІН)	☐ Так	☐ Ні
3.	Клієнт-партнер мав статевий контакт без презерватива з ВІЛ-позитивним статевим партнером, який направив його в програму	☐ Так	☐ Ні

Примітки: _____

_____

Клієнтом програми стає особа, яка надала 3 ствердні відповіді.

Контактна інформація

Номер (номери) тел.: _____

Електронна пошта: _____

Додаткова інформація, яка збирається після сесій 2 і 3

Клієнт-партнер пройшов діагностику ВІЛ	☐ Так	☐ Ні
Клієнт-партнер пройшов діагностику гепатиту В	☐ Так	☐ Ні
Клієнт-партнер пройшов діагностику гепатиту С	☐ Так	☐ Ні
Клієнт-партнер пройшов діагностику ІПСШ	☐ Так	☐ Ні
У випадку позитивного результату тесту на ВІЛ:		
Клієнт-партнер пройшов діагностику CD4	☐ Так	☐ Ні
Клієнт-партнер отримує АРТ	☐ Так	☐ Ні
Інше *(вкажіть)*:	☐ Так	☐ Ні

Примітки:

_____

_____

_____

ДОДАТОК 5. ІНФОРМОВАНА ЗГОДА ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ КЛІЄНТУ-ПАРТНЕРУ ПРОГРАМИ

«Здоров'я партнера» – це програма виявлення і залучення статевих партнерів клієнтів до тестування, лікування та інших послуг.

Уся інформація, що міститься у файлі клієнта-партнера, вважається конфіденційною. Такі файли зберігаються в організації _____ (назва організації). Інформація про клієнта-партнера не надається жодній третій стороні без його письмової згоди, крім таких випадків:

1. Якщо існує загроза, що клієнт-партнер завдасть шкоди собі або іншим особам.
2. Якщо персонал чи установа притягується до суду чи існують інші законні підстави, що вимагають розголошення інформації під час розгляду справи, яка стосується клієнта-партнера.

Відповідальність організації

1. Надати послуги, передбачені програмою «Здоров'я партнера», яка спрямована на залучення статевих партнерів клієнтів організації до тестування, лікування та інших послуг.
2. Перенаправити клієнта-партнера до інших послуг за потреби.
3. Надати статевому партнеру клієнта організації 2 консультації з приводу тестування на ВІЛ та збереження власного здоров'я.

Відповідальність клієнта-партнера

1. Клієнт-партнер бере на себе зобов'язання чесно відповідати на запитання, що стосуються історії його поведінки чи будь-яких подій теперішнього життя, які можуть вплинути на його участь у програмі.
2. Клієнт-партнер погоджується відвідати 2 сесії.
3. Клієнт-партнер можете не брати участі або припинити свою участь у цій програмі в будь-який час без наслідків для себе.

Я ознайомлений (ознайомлена) і погоджуюсь із вищезазначеною інформацією.

_____	_____	_____
Дата	Ім'я клієнта-партнера	Підпис клієнта-партнера
_____	_____	_____
Дата	Ім'я працівника проекту	Підпис працівника

ДОДАТОК 6. ДОЗВІЛ НА НАДАННЯ ОСОБИСТОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ім'я клієнта-партнера: _____

Код клієнта-партнера: _____

Своїм підписом, який поставлено нижче, я (*ім'я друкованими літерами*) _____, уповноважую особу, вказану нижче, надати мій номер телефону консультантові програми «Здоров'я партнера». Будь-яка інша інформація про мене не підлягає розголошенню.

Ім'я мого партнера (клієнта програми), який запросив мене в програму:

_____

Контактний телефон мого партнера (клієнта програми):

_____

Я цілком і повністю усвідомлюю, що персонал втручання «Здоров'я партнера» звернеться для отримання цієї інформації до вказаної особи у разі, якщо інші спроби встановити контакт зі мною будуть невдалими. Інформацію буде використано з єдиною метою – зв'язатися зі мною.

Я усвідомлюю, що ця згода може за допомогою (електронної) пошти або факсу бути передана зазначеній особі для прискорення отримання відповіді на запит щодо мого номера телефону та адреси.

Цей дозвіл є дійсним протягом одного року. Я усвідомлюю, що за допомогою телефонного дзвінка до _____ (*вкажіть ім'я керівника програми*) на номер _____ (*вкажіть номер телефону*) я в будь-який момент можу відкликати цей дозвіл. Перед підписанням я ознайомився (ознайомилась) зі змістом цієї форми.

_____	_____	_____
Дата	Ім'я клієнта-партнера	Підпис клієнта-партнера
_____	_____	_____
Дата	Ім'я працівника проекту	Підпис працівника

ДОДАТОК 7. БЛАНК ПЕРЕНАПРАВЛЕННЯ

Консультант/соціальний працівник має використовувати цю форму для перенаправлення клієнта з метою отримання ним медичних або соціальних послуг, які він не може отримати від організації-виконавця програми.

ПІБ клієнта: _____

Дата народження: _____

Перенаправлення до: _____

Підстава перенаправлення: _____

Адреса закладу: _____

Години прийому: _____

Контактна особа: _____

№ кабінету _____ **Телефон контактної особи:** _____

Підпис (консультанта/соціального працівника):

Дата:

Відривний талон (підлягає поверненню)

ПІБ клієнта* _____

ПІБ особи, яка здійснила перенаправлення)*: _____

Назва закладу, куди було перенаправлено клієнта*: _____

Дата прийому клієнта: _____ **Час:** _____

Пройшов обстеження на ВІЛ: ☐ **Так** ☐ **Ні**

ПІБ контактної особи: _____

Підпис особи (печатка): _____

**Позначені зірочкою поля у відривному талоні заповнює соціальний працівник/консультант.*

ДОДАТОК 8. ІНСТРУКЦІЯ «ЯК КОРИСТУВАТИСЬ ПРЕЗЕРВАТИВОМ»

До статевого акту та ерекції...

- Подбайте про наявність нового латексного презерватива.
- Перевірте кінцеву дату використання, цілісність упаковки й сам презерватив. Якщо упаковку відкрито чи надірвано або термін придатності продукту закінчився, презерватив потрібно викинути. Якщо, на вашу думку, презерватив має неналежний стан, скористайтеся іншим.

Після настання ерекції...

- Одягніть презерватив до того, як ваш пеніс торкнеться чи ввійде у тіло вашого партнера.
- Упаковку відкривайте руками з винятковою обережністю.
  - ✓ Використовуйте лубриканти тільки на водній основі.
  - ✓ Уникайте лубрикантів на олійній основі (вазелін, олії тощо).
- Переконайтеся, що тримаєте презерватив верхнім кінцем догори, що дозволить йому легко сковзнути вниз по вашому статевому члену.
- Затисніть пальцями верх презерватива, щоб випустити повітря і залишити місце для еякуляту.
- Притуліть презерватив до голівки пеніса та розкочуйте його вільною рукою до основи статевого члена. Однією рукою притримуйте кінчик презерватива, щоб не допустити потрапляння повітря під час розкочування.

Після еякуляції...

- Вийміть статевий член з тіла партнера, поки він іще у стані ерекції.
- Міцно притримуйте презерватив біля основи статевого члена під час знімання.
- Притримуйте край презерватива, знімаючи його, щоб уникнути витікання еякуляту.
- Зав'яжіть презерватив, загорніть у серветку та викиньте у сміття.
- Вимийте руки та переконайтеся, що ваш партнер зробив те саме.
- Ретельно вимийте статевий член.
- Розгляньте варіант використання презервативів без лубрикантів для орального сексу. Це ще один варіант захистити себе та свого партнера.

Запам'ятайте:

Використовуйте презерватив ***щоразу***, коли у вас планується секс. Це необхідно для вашої безпеки і безпеки вашого партнера.

Навчальне видання

ЗДОРОВ'Я ПАРТНЕРА

Втручання щодо залучення до тестування на ВІЛ статевих партнерів людей, які живуть з ВІЛ, та людей, які вживають наркотики

ПОСІБНИК ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ

Редакція – Проект USAID RESPOND

Автори:
Алла Бойко, Наталія Дмитришина,
Деніел Дарроу де Мора, Наталія Тюленєва

Літературний редактор:
Світлана Глущик

Підписано до друку 01.11.2016. Формат 60×84 1/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Georgia.
Умов. друк. арк. 6,05. Обл.-вид. арк. 6,5.
Тираж 200 прим. Замовлення № 011116

ТОВ «Поліграф плюс»
03062, м. Київ, вул. Туполєва, 8.
Тел./факс: (044) 502-39-78 (дод. 119)
e-mail: office@poligraph-plus.kiev.ua
www.poligraph-plus.kiev.ua
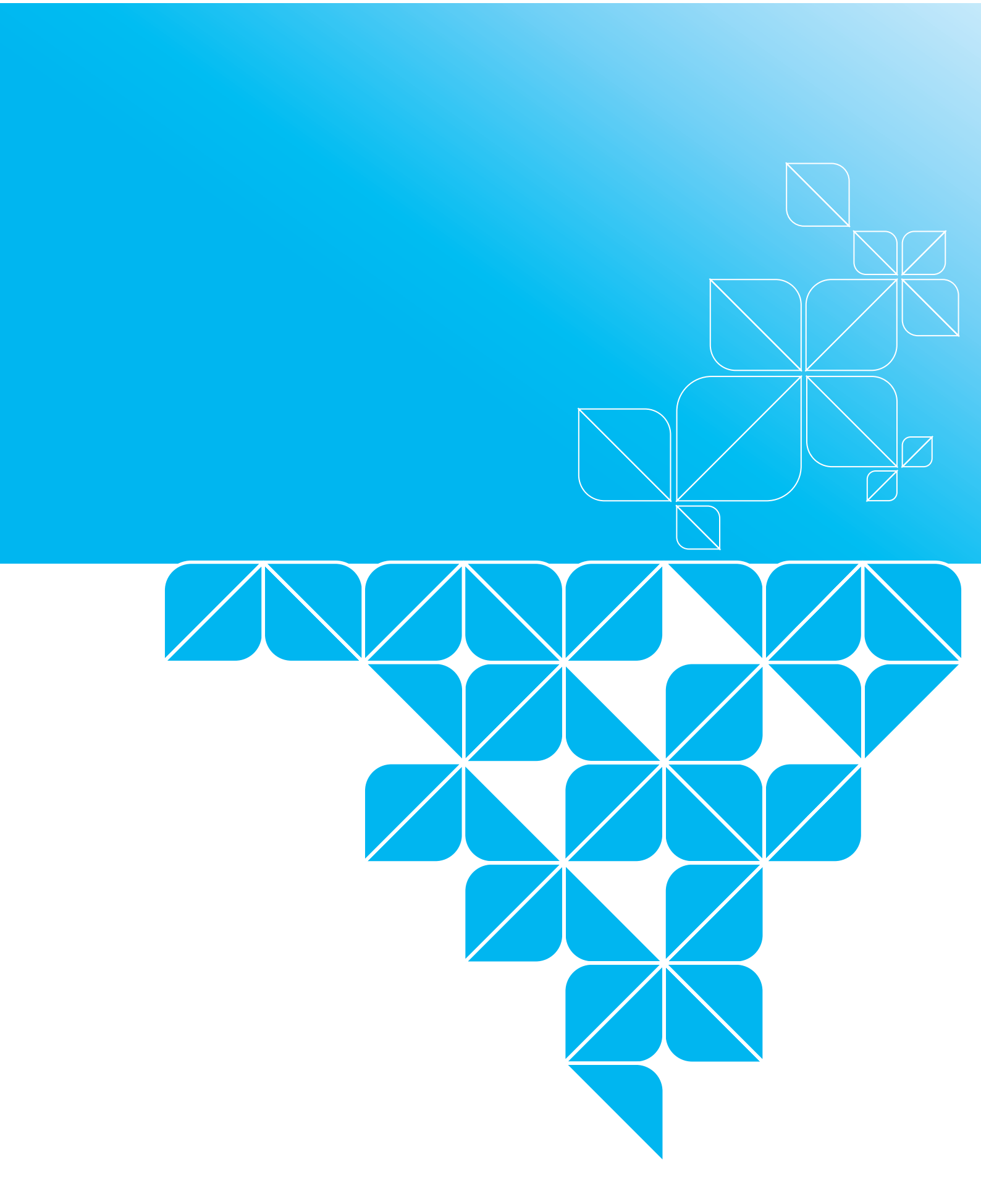
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
№ 5041 (серія ДК) від 26.01.2016 р.